

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV Број 670
Субота, 31. октобар 1964.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ПОБЕГАО СИ ИЗ КАРАНТИНА?

МОРАО САМ ДА ТЕ ВИДИМ! МОГЛА БИ ДА БУДЕШ ЛУБАЗНИЈА...

ЛУБАЗНИЈА? СТИВЕ, ЈА ПОКУШАВАМ ДА БУДЕМ УЗ ТЕБЕ... АЛИ... ОВАКО РИЗИКОВАТИ... ТУЂЕ ЖИВОТЕ...

...ТО НЕ ЛИЧИ НА ТЕБЕ, СТИВЕ! КАКВА СЕБИЧНОСТ!

ОПРОСТИ, ДЕЈА! САД МИ ЈЕ ЈАСНО!

Dan Barry 7/29/

И ОН ЈЕ ОВДЕ?

ДА, СТИВЕ! АЛИ, МИ ЈЕДВА ДА РАЗГОВАРАМО! ОН НЕ ЗНА... ТО ЈЕ НЕКА СТАРА СЛИКА...

АЛИ, ТИ СИ ОБЕЧАЛА ДА БЕШ МЕ ЧЕКАТИ! КАКО СИ МОГЛА, ДЕЈА?

И ОКУ! АЛИ, МОРАШ СЕ ОДМАХ ВРАТИТИ У КАРАНТИН! ПОМИСЛИ НА ОПАСНОСТ!

НИЈЕ ТРЕБАЛО ДА ДОЛАЗИШ!

САД ЗНАМ ДА НИЈЕ ТРЕБАЛО!

Dan Barry 7/30/

ТИ ЈОШ ВОЛИШ ФЛАША... ОАМО, НИСИ ХТЕЛА ДА МИ ТО КАЖЕШ ДОК НЕ ОЗДРАВИМ?

НЕ САД О ТОМЕ СТИВЕ! НЕ СМЕШ ДОЗВОЛИТИ ДА ТЕ УХВАТЕ!

ВРАТИ СЕ... МЕНЕ РАДИ! ОБЕЧАЛА САМ ДА КУ ТЕ ЧЕКАТИ И... ЧЕКАЊУ ТЕ!

У РЕДУ, ЗЛАТО! ЗНАМ ДА САМ БИО НАИВАН...

АЛИ, ИАКО ТБ ВОЛИМ... НЕ ЖЕЛИМ ДА ОСТАНЕШ УЗ МЕНЕ ИЗ САЖАЉЕЊА!

ЗБОГОМ, ДРАГА! И СЕТИ МЕ СЕ ПОНЕКАД!

Dan Barry 8/1/

БЕЗ ЖАЉЕЊА, ДРАГА! БИО ЈЕ ТО ДИВАН САН! И РЕЦИ ФЛАШУ ДА ЈЕ ОРЕКАН МОМАК!

СТИВЕ!

БИКЕШ ОПРЕЗАН?

ДА... ШТЕТА ШТО ЈЕ ОВО ОДЕЛО ХЕРМЕТИЧКИ ЗАТВОРЕНО И СТЕРИЛИЗАНО! БЕЗ ОПРОШТАЈНОГ ПОПУЦА!

ДЕЈА ЈЕ ЗА МЕНЕ ИЗГУБАЊЕНА! САД НЕ МАРИМ И АКО МЕ УХВАТЕ!

Dan Barry 8/2/

КРОЗ ВЕКОВЕ

ДЕДА РУСКИХ МУЗЕЈА

„Предавати губернаторима и командантима уз награду старе натписе на камењу, железу или баку, а и старе и необичне пушке, посуде и остало...“ Ову наредбу издао је Петар Велики када је по његовом наређењу била основана Кунсткамера, први руски музеј.

Већ средином 18. века Кунсткамера је била један од најбогатих музеја на свету. Њене ризнице стално су допуњавали руски научници и морепловци који су са својих далеких истраживачких путовања доносили музеју на поклон драгоцене експонате. У Кунсткамери су доспеле и колекције које је познати истраживач Миклаух-

Маклај сакупио међу Папуанцима Нове Гвинеје. Ту су огрлице од шкољки и зуба-очњача дивљих свиња којима су се украшавале — не жене, већ мушкарци који су нарочито много полагаали на своје фризури. Жене на Новој Гвинеји изгледале су скромније. У стакленој витрини стоји манекен: сасвим кратко ошишана острвањка прави посуду од глине.

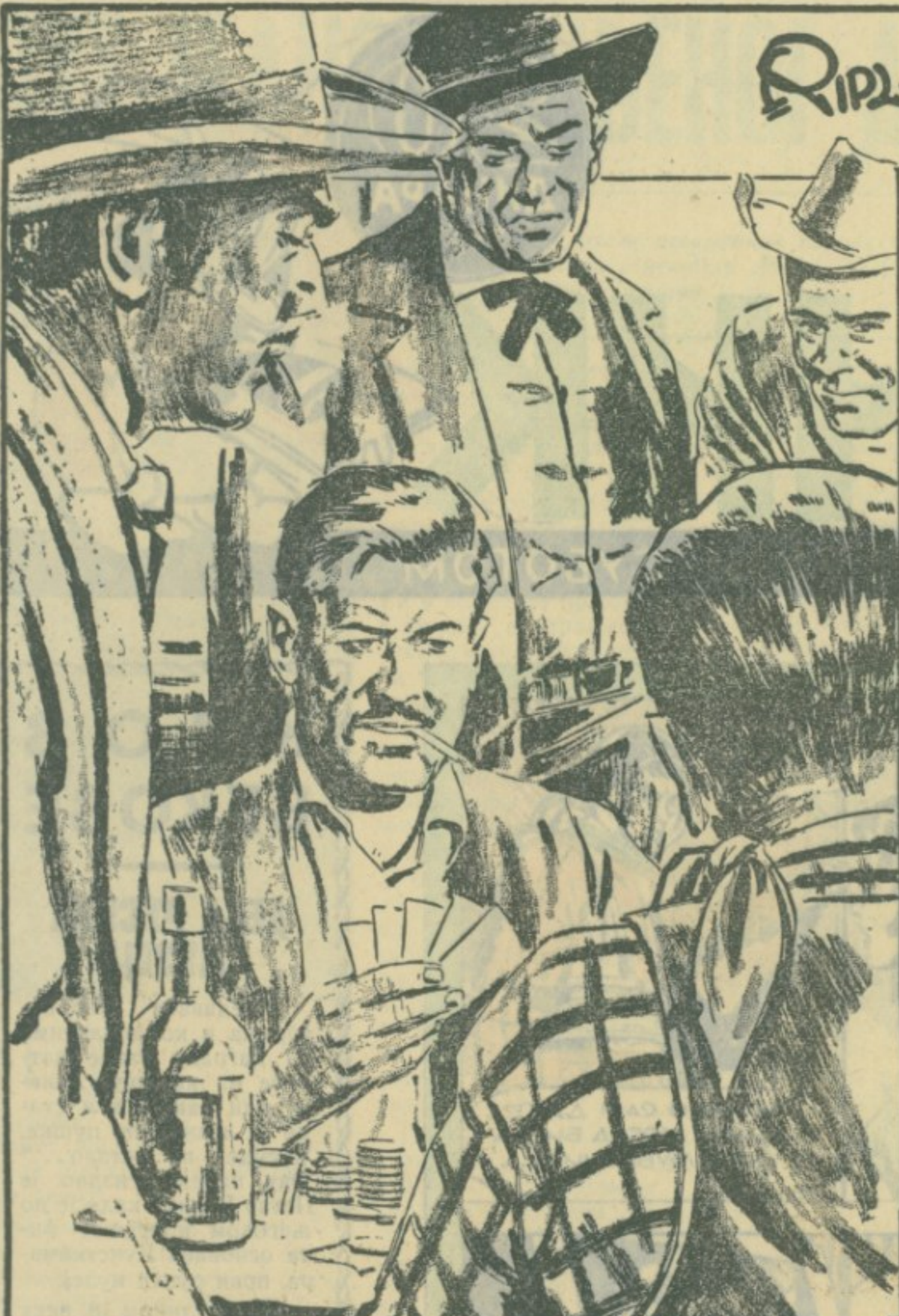
Збирке Миклаух-Маклаја скупљене су пре 90 година. Али, у неким областима Океаније до данас се сачувао исти начин живота: домороци се и сада служе каменним секирама и ножевима, а лук и стада с каменним врхом једино су им оружје.

Музеј размењује своје збирке са музејима многих земаља. Занимљива је веза музеја са данским научницима. Још је Петар I добио од холштајнског херцога највећи глобус на свету. Недавно је, пак, у Лењинград стигла из Данског националног музеја збирка која се односи на живот и обичаје Кафра — народа који живи у планинама Авганистана.

Музеј антропологије и етнологије који носи име Петра Великог направио је 250 година. За два и по века свог постојања Кунсткамера је прикупила 400 хиљада разних експоната.

У ОВОМ БРОЈУ: Космонаути са ожиљком. Видео сам ајкулу. Ракетом у кукасти крст. Занимљивости са шаховских олимпијада. Пути једној рањеној гешиши. Мушкарци не йлачу.

Ripley's — Веровали или не!

КОЦКАР КОЈИ ЈЕ ЦЕНИО ЧАСТ ВИШЕ ОД ЖИВОТА

РОБЕРТ РЕМИНЕ ИЗ СИЛВЕР СИТИЈА (НОВИ МЕКСИКО), ОСУЂЕН НА СМРТ ЗБОГ УБИСТВА, ИМАО ЈЕ ДОЗВОЛУ ДА СВАКЕ ВЕЧЕРИ ИЗЛАЗИ ИЗ ЗАТВОРА И ПОСЕЂУЈЕ КОЦКАРНИЦЕ ДАЛИ СЕ УВЕК ВРАЌАО ДО 10 ЧАСОВА ПРЕ ПОДНЕ! РЕМИНЕ СЕ КОЦКАО И ПОСЛЕДЊЕ НОЌИ ПРЕ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ.

С ТОРЊА
КАТЕДРАЛЕ
У АНТВЕРПЕНУ
(БЕЛГИЈА),
ВИСОКОГ 122
МЕТРА, ВИДЕ
СЕ 124 РАЗНА
НАСЕЛА.

ШЕШИР

ВИЛИЈАМА КЕВЕРЛИЈА КОЈИ ЈЕ СТРАДАО У ЖЕЛЕЗНИЧКОЈ НЕСРЕКИ КОД СИЛВЕР ПЛАМА (САД) БИО ЈЕ ОБЕШЕН НА ЈЕДАН КЛИН У РАДЊИ ЈЕДНОГ ПРЕДУЗИМАЧА 1906. ГОДИНЕ. И ДАНАС ТАМО ВИДИ ПОСЛЕ 58 ГОДИНА!

АФРИЧКИ СКАКАВАЦ

6-21 (GORGYLUS GONGOLOIDES) ТОЛИКО ЛИЧИ НА ЦВЕТ ДА ИНСЕКТИ, КОЈИМА СЕ ОН ХРАНИ, ТРАЖЕКИ НЕКТАР СЛЕЂУ НА ЊЕГА.

ТРУП ПОШТАНСКИХ КОЛА

КОЈА СУ УПОТРЕБЛАВАНА У КОПЕНХАГЕНУ (ДАНСКА) ОД 1815. ДО 1865. ГОДИНЕ ИМАО ЈЕ ОБЛИК БАЛОНА.

Јозеф Мишелштајт

(1881 - 1793) СЛУЖИО ЈЕ У ПРУСКОЈ ВОЈСЦИ 67 ГОДИНА, БОРИО СЕ У 17 РАТОВА, ОЖЕНИО СЕ ТРЕЊИ ПУТ КАД ЈЕ ИМАО 109 ГОДИНА И ЖИВЕО ЈЕ 112 ГОДИНА.

ПУТ ЈЕДНЕ СКУЛПТУРЕ

После можда 2.000 година одмарњања под земљом угледала је поново светлост дана 1897. године једна скулптура, попроче названо „госпођа из Елша“ према месту Елш на југоистоку Шпаније. На имању неког доктора Кампела радници су прекопавали земљу да би посадили младе воћа и — ископали драгоценост. Сва даља тражења и ту и по околини нису дала никакве резултате. Госпођа из Елша остала је тајанствена и усамљена.

Веома добро сачувана биста, само са неком огреботином која јој даје чар антике, није великих димензија: висока је свега 60 сантиметара а лице је нешто веће него у природи. Клесана је у неком

кречном камену који се вероватно могао наћи у близини самог места. Некада је скулптура свакако била обојена јер се виде трагови боја, нарочито на уснама.

Откуда онда ту та мала скулптура? Ко је била та жена тајанствених очију и ручичастих усана, образа и браде који су одавали вољу, са својим троструким редом сребрних или златних перли и великим шеширом са широким круговима са стране због чије је тежине глава изгледала увучена у рамена? У ком времену је госпођа из Елша живела остаће тајна. Једино украси на њој кажу да ништа слично у цивилизацији старог Средоземља није постојало. Само се наслуђује време када је скулптура прављена: да је настала пет векова пре нове ере, али су је затим археолози нешто подмладили и до трећег века а можда и до времена када су Ромуни већ населили Пиринејско полуострво. Ни на питање који је уметник направио ову скулптуру не може се одговорити али његово дело открива његово потпуно реалистички начин рада. Можда је он био је дан од оних ћудљивих луталица из Италије или Грчке који се настанио у Шпанији и ту остварио неки драги лик на само њему својствен начин у оно време.

Одмах после проналаска мале скулптуре појавиле су се и неслоге: где да се она изложи. Да ли да краси мало место где је пронађена и да проноси његову славу светом или да буде пренета у музеј у Мадриду. Али сви ти захтеви су се показали скучени: тек у најчувенијем музеју на свету, у Лувру, њена лепота и уметност њеног аутора озарили би се пуним сјајем. Дело је продато, и првих дана децембра 1897. године пренето из Елша у луку Аликанте а одатле преко Марсеја у Париз где је у Лувру изложено. Међутим, када је 1939. године почео други светски рат она је спакована и скловљена у Монтобан.

Гувернер Мадрида је 1940. године затражио од Француске владе да у замену за једно дело Веласкеза и једну Гојину таписерију добије натраг једно Мурилово платно и „госпођу од Елша“. Почетком следеће године „Она“ је стигла у Мадрид и ускоро заузела своје место у музеју Прадо.

Космонаут са Ожиљком

Он је наш земљак! Чујете ли? Земљак! — викала су деца. — Он је учио у овој истој, нашој школи!

Чим се дознало да је један из космичке тројке која је полетела на „Васходу“, научни сарадник-космонаут Константин Петровић Феоктистов, учио у петог вороњешкој школи, сместа се сакупио пионирски савет.

— Црвени читачи трагова! Чујете задатак: сместа отвори све из детињства космонаута Феоктистова.

Није прошло много и већ су стали да пристижу први извештаји. Деца су пронашла космонаутовог школског друга Виктора Фјодоровича Козлова, инжењера који сад живи у Вороњежу.

— Костју знам веома добро! Учили смо заједно од трећег до деветог разреда и седели смо у истој клупи. Његова страст према физици и математици просто је за дивљавала. Не знам које је

године конструисан први робот, али се сећам да је Костја с друговима још пре рата начинио једног робота. Учили смо заједно до 1942. године. У јуну смо завршили школу, а у јулу су дошли Немци. О Костји ништа нисам знао све до 1952. године. Тада сам га, сасвим неочекивано, срео на Уралу. Одмах сам му на врату приметно ожиљак.

— Шта ти је то? — питам га.

Ђутао је. Једва сам извукао неке појединости: био је извиђач — обавештајца и... стрељачи су га есесовци. Тај ожиљак — траг је немачких танади. О томе ће вам, уосталом, подробније испричати Василиј Василевич Јуров који је тада руководио „извиђачком службом“.

Ево и приче коју је „дрвеним читачима трагова“ испричао Василиј Јуров.

— Било је то у лето 1942. године. Половина Вороњежа била је у рукама Немаца. Костја се одмах пријавио у

батаљон за уништавање непријатеља и његовог материјала. Али, био је страховито мршав и слабачак на изглед и у батаљону за њега нису налазили задатке. Тада је прешао извиђачима и ту се за њега нашло и те колико посла.

Прелазно је у окупирани део града говорећи Немцима како тражи несталу мајку и извршавао задатке. А задаци су били да дође до заређења и објава које су хитлеровци истицали по граду, да дозна на којим је местима концентрисана њихова војска и техника, да открије њихове сараднике. Једном су га Немци ухватили, али им је побегао. Ипак, 11. августа поново су га ухватили, заједно са друговима, само су то овог пута били не обични немачки војници, већ есесовци. Без икаквог саслушања дотерали су децу до једне јаме, поставили их на њену ивицу и пострељали из митраљеза. Ноћу је Костја дошао к свести. Рана на врату страховито га је болела. Ипак, успео је да се неприметно извуче из јаме. Желео је само једно: да се довуче до својих. Рањеног дечака нашли су совјетски пилоти и одвели га у болницу...

РЪАВ ПРИМЕР

У древној Спарти, према одређеном распореду, један од изборних чиновника морао је да пије док се не напије и

да тада, посрћући, иде улицама града као очигледан пример омладници да се не треба напијати.

ПОЕЗИЈА И ПОЛИЦИЈА

Није довољно написати и штампати стихове, треба их и продати. Тај проблем „песници“ решавају на разне начине...

Недавно су чилеански полицајци постали жртва једног таквог метода решавања продаје поезије. Уместо једног дела плате, они су једног месеца добили збирку стихова „Олтар мојих журби“ коју је написао неко под псеудонимом Дивел Мерсан.

Полицајци су, наравно, уложили протест: једни због тога што уопште не воле стихове, други што им се баш ти стихови не свиђају, а сви заједно протестовали су што им је од ионако малих плата одбијено сваком по 1.500 песоса.

Није тешко замислити колико је зарадио песник под псеудонимом кад се зна да у земљи има око 26.000 полицајаца. Тридесет и девет милиона песоса — заиста добар почетак за „стидљивог“ песника.

Друге земље — други закони и другачија судска пракса.

● Велики диригент Артуро Тосканини био је једном ухапшен због тога што је једног музичара из оркестра ударно по глави својом диригентском палицом. Али, када је Тосканини објаснио судији да је музичар на генералној проби одсвирао једну погрешну ноту, суд је одлучио да је „ударац пао у границама уметничке слободе“.

● Три препродаваца половних аутомобила из Њу Хемпшира били су ухапшени што су се огрешили о један стари закон који је још на снази у многим америчким савезним државама и према коме је свака пословна делатност најстроже забрањена недељом. Трговци нису имали чиме да се бране, али су са своје стране тужили полицајца који их је ухапсио, због тога што је доказе о

И ТО ЗОВУ ПРАВДОМ...

њиховој кривици прикупио — у недељу.

● Један човек „немирних прстију“ из Делавера, у Америци, био је изведен пред суд под оптужбом да је украо „пар ципела“. Он је покушао да обори оптужбу, или бар да је ублажи, тврдећи да није украо пар ципела, већ две ципеле, обе за десну ногу.

● Пред једним енглеским судом разбаштињени наследници покушали су да оборе тестамент свог преминулог рођака тврде-

ћи да је он био „душевно неуравнотежен“. Као доказ за то њихов адвокат је прочитао писмо које је преминули упутио једном свом пријатељу поводом смртног случаја у породици:

„Било ми је жао кад сам чуо за смрт свог сина. Али све што живи мора да умре кроз природу у вечност одлазећи. Јер, кад се зна да нешто бити мора, да је обично, најпростија ствар, што бисмо то у пркосном отпору узели к срцу“.

Али, адвокат противничке стране суво је одговорио: „Смем ли да славном суду скренем пажњу на први чин „Хамлета“. Преминули није измислио тај „неурачунљиви“ језик. Он га је само позајмио од Шекспира“.

● Ево, најзад и случаја једног човека из Филадельфије који је био оптужен за провалну крађу у кући неке жене.

„Уважени судијо! — обратио се адвокат оптуженог председавајућем суди-

ји. — Тачно је да је мој клијент узео новчаник са стола у спаваћој соби тужиље, али то не значи и да је крив за провалну крађу. Јер, под провалном крађом подразумева се да преступник насилно прокрчи себи улаз и уђе у кућу. Мој клијент је разбио прозор, али није ушао у кућу ове жене. Он је само пружио руку кроз прозор и тако узео новчаник. Човекова рука није читав он — наставио је адвокат — и било би неправедно казни-ти читавог човека за оно што је учинила само његова рука.“

Судија се насмешио: „Узимајући у обзир ваш аргумент, ја овим осуђујем руку оптуженог на годину дана затвора. Он може да је прати или не, како год жели.“

Разуме се да је са руком — крадљивицом и њен сопственик отишао у затвор.

У ЗАГРЉАЈУ БЕЛЕ МЕДВЕДИЦЕ

Пијаном човеку море је до колена — каже једна народна пословица. Ову изреку мало је, према свом случају, „прерадио“ један лењинградски бравар. Прилично весео, он је дошао у зоолошки врт и зауставио се код оgrade иза које бораве два бела медведа. Остали посетиоци зоолошког врта нису успели да за уставе јуначину који је за трен ока збацио са себе капут и кошуљу, да би преко оgrade скочио у базен с водом: „Ма шта је за мене лав... односно медвед!“

Када је „храбри“ бравар изворио из воде недалеко од медведице, она се, вероватно осетивши мирис алкохола, окренула и пливајући кренула на другу страну. Међутим, ускоро се предомислила и вратила да уљеза научи памети.

— Потрес средње јачике! — описали су лекари у болници последице медведичиног загрљаја.

Бравара су из њених снажних шапа отргли ватрогасци отеравши је у гао базена јаким млазевима воде из својих ширкова.

Други становник ограђеног простора с базеном, медвед — мужјак посматрао је читав догађај управљен на задње ноге. Судећи по свему, он је био веома задовољан мером које је његова медведица предузела да би заштитила њихов заједнички „дом“.

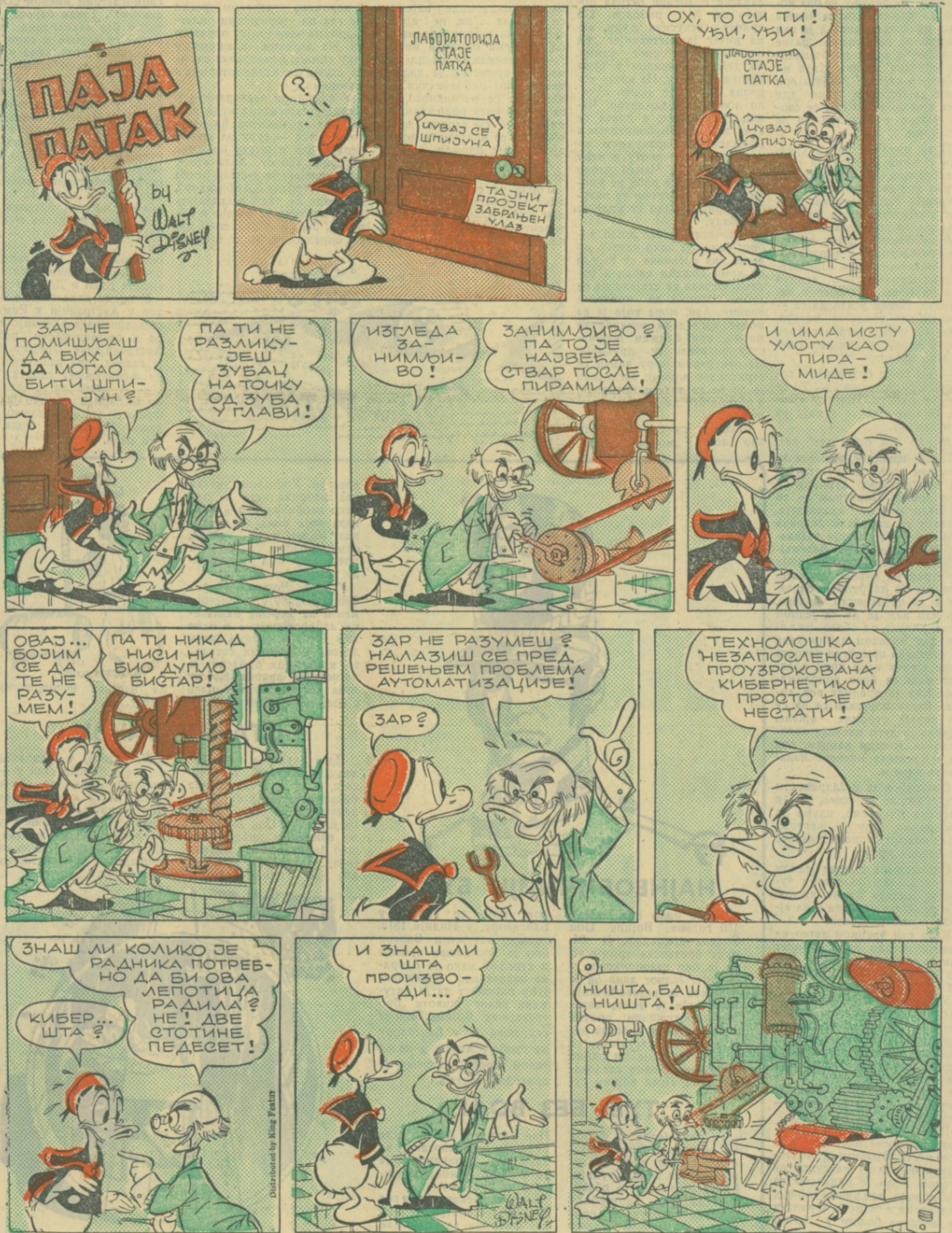
ТАРАКСАКУС НА СТРАЖИ

Познати француски глумач Фернандел није више могао да подноси да у његово воћњак крај куће, која се налази у једном од париских предграђа, сваке ноћи свраћају незвани гости. Да би се од

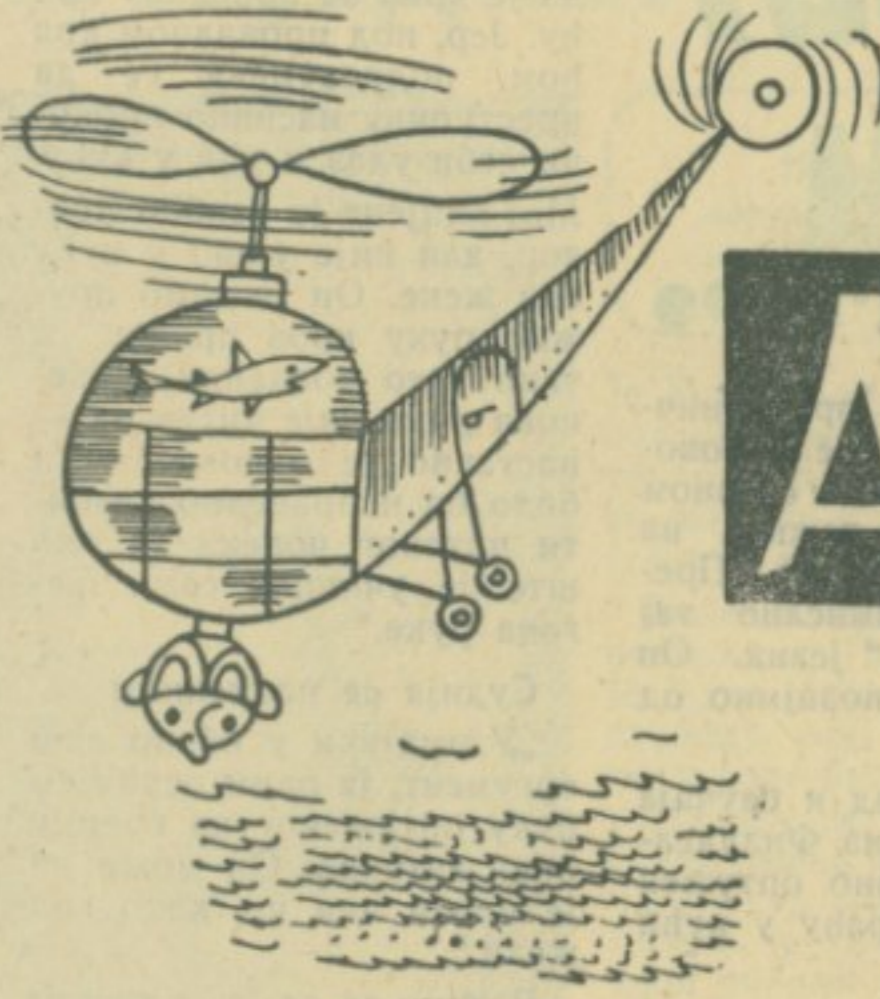

њих одбранио, он је у воћњак поставио таблу с натписом: Пажња, тараксакус! Место је заражено тараксакусом високе радијације. Не улазите у воћњак без заштитног одећа!

Од тог дана нико више никад није свратио у воћњак. А тараксакус је — латински назив за обичај маслчак.

ИЗ ЧАСОПИСА „ЗНАНИЕ-СИЛА“ ДО-
НОСИМО ЧЛАНАК СОВЈЕТСКОГ ВЕЛЕ-
МАЈСТОРА АВЕРБАХА, АЛИ НЕ О ШАХУ
ВЕЋ О — АЈКУЛАМА.

ВИДЕО САМ АЈКУЛУ

У детињству сам имао једну малу чежњу: да видим живу ајкулу. Зашто је баш ајкула привлачила моју уобразиљу, не бих могао да кажем, али та чежња није ми давала мира и ја сам похлепно прикупљао разне податке о овим разбојницима морских дубина. Када ми се много касније указала прилика да боравим тамо где има ајкула, сетио сам се своје чежње и зажелио да је остварим.

Прва прилика да се сретнем с њима указала ми се у Индонезији. У Џакарти сам играо меч са шампионом Индонезије Хутагалунгом. Једног слободног дана индонезански другови повели су ме у луку Таонг Приок да бисмо се испунали у топлој води Јаванског мора. Предочећајући задовољство, скочио сам са обале у таласе и запливао. Нисам успео да се удалим ни тридесет метара, када су моји другови надали такву дреку да сам се одмах вратио назад.

— Па то је безумно! — говорили су уплашено. — То се не сме радити. Тамо су ајкуле. Видите, сви се купају уз саму обалу.

Морао сам бити разборит.

После извесног времена имао сам срећу да учествујем на међузонаском турниру у Порторожу. Порторож — то је мало морско купалиште. Налази се на обали Јадрана — како у Југославији називају Јадранско море. Велемајстор Светозар Глигорић, који је играо на турниру, опоменуо нас је да будемо опрезни и да не пливамо далеко. Причао нам је да се једном овде, далеко од обале, љубашкао у маленом чамцу када је изненада приметио како из воде штрчи неки црни предмет који се брзо приближавао. Кад је предмет већ дошао близу показало се да су то пераја огромне ајкуле. Ајкула је дуго плувала напредо са лонним чамцем, али није показала никакве нападачке намере.

Сматра се да у Јадранском мору ајкуле не живе, али с времена на време, идући са бродовима, зају у њега из Средоземног мора. Привлаче их отпадци хране.

Од мештана смо не једном слушали како неопрезни туристи постају жртве ајкула. Ми смо били опрезни и на ајкуле нисмо набасали.

Када сам авионом летео на далеко острво Кирасао опет сам се сетио своје чежње. Тамо ћу, одлучно сам, неизоставно видети ајкулу.

У половини турнира био је одређен једнонедељни одмор који смо провели на малом острву Сен-Мартен. Оно делимично припада Французима, а делимично Холанђанима. Границе тамо нема. На путу једноставно стоји знак: десно је холандски део, лево — француски и — то је све.

Прича се да је подела острва извршена овако: са једног места Француз и Холанђанин пошли су на супротне стране. Било је одлучено да ко колико земљишта обиђе, толико ће и заузети. Француз се показао бољим у брзом пешачењу: успео је да обиђе већи део острва. Холанђанин

се показао лукавијим — у његовом делу нашла су се драгоцена слана језера.

Једног дана гувернер холандске половине острва позвао нас је у риболов. По причању искусних људи, нема ничег једноставнијег од пецања из моторног чамца. Са дебелим канапом у руци седнеш на крму. На крају конопца везано је нешто слично лопти за бадминтон. Чамац сече таласе, а лопта се вуче за њим. Љубопитљиве и прождрљиве баракуде и ајкуле прогутају лопту и нађу се „на удици“. Чамац плови даље све док се риба не умори; тада је извлачиш на палубу и тријумфално се враћаш на обалу.

У почетку је све ишло добро: чамац је лако клизио по води, два срећника су засела на крми држећи канап у рукама. Остали су стајали на палуби спремни да прихвате ловину. Али, море које је са обале изгледало изванредно мирно, при ближем познјаству показало се друкчије. На отвореном мору чамац се страховито љуљао: изгледало је да ће га таласи прекрити, а палуба као да је бежала испод ногу.

Шахисти су се показали као лоши „морски вуци“.

„Срећници“ који су у почетку били заузели најбоља места на крми, пожурили су да их сада уступе другима.

Не знам како сам се нашао с конопцем на крми. Нисам се осећао ништа боље но остали. Конопац сам држао савим аутоматски и углавном сам био заузет унутрашњим преживљавањима.

У једном тренутку учинило ми се чудним што теже вучем конопац. Да бих проверио, почео сам да га намотавам и на површини воде наједном се указала... не, не ајкула, већ штуки слична шарена риба не дужа од пола метра.

— Баракуда, и то од мањих — приметио је капетан чамца. Мој риболовачки жар наједном се распламсао, али га остали нису подржали. Нериболовци су сложено затражили да се вратимо и лов на ајкуле није одржан.

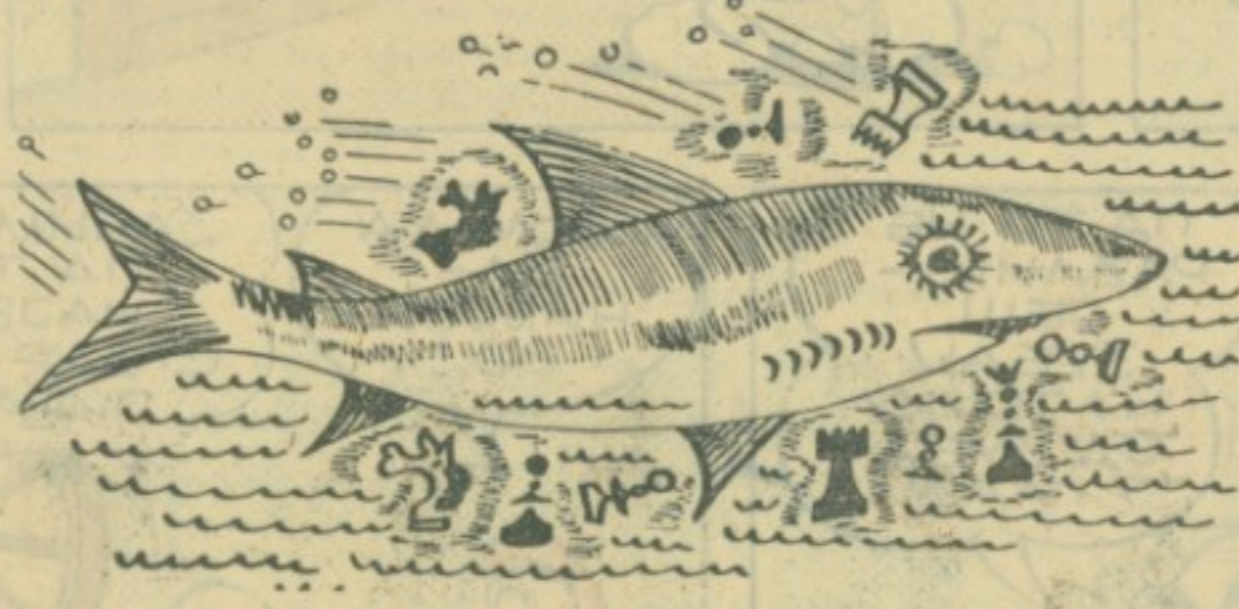
Али, ја нисам клонуо духом.

Убрзо ми се пружила прилика да извесно време проведем у Аустралији. Пети континент са свих страна заплискује океан. Дужина ње-

гове обалске линије износи око осамнаест хиљада километара. А по читавој обали разбацане су безбројне пешчана плаже, које у лето привлаче хиљаде људи. И готово свуда оне који желе да се окупају опомињу нарочити плакати: „Опасно! Ајкуле!“.

Воде Тихог океана врве ајкулама и сваки Аустралијанац од детињства се васпитава у страху од ових разбојника топлих мора. Купање је на плажама дозвољено само у нарочито ограђеном простору где на узвишеним платформама дежурају осматрачи. На великим плажама, у јеку сезоне, осматрачка служба служи се хеликоптерима и балонима.

У помодним ресторанима у Сиднеју гурманима нуде разна јела згтовљена од ајкулиног меса — супу од њених пераја, или паштету од њене ингернице. То су деликатесе. Али, како ми је у шали рекао шеф ресторана „Амбасадор“, не сладе се увек људи ајкулама, понекад се догађа и обротно. Јер, и поред свих мера опрезности, ту и тамо се

у новинама појаве вести о несрећним случајевима.

Обично сам одлазио да до ручкујем у мали ресторан с громогласним именом „Олимпик-бар“. Такви барови, уосталом без алкохолних пића, никли су готово у свим аустралијским градовима у време олимпијских игара одржаних у Мелбурну 1956. године. Зидови овог ресторана били су исписани презименима. При доласку сваког новог човека разговорни и темпераментни бармен, чије је италијанско порекло било очигледно, испричао ми је да скупља аутограме знаменитих спортиста и да су то на зидовима њихови потписи.

Мој нови познаник спортом број један сматрао је — пливање. С нарочитим поносом показивао ми је аутограме олимпијских шампионкиња Лерејн Креп и Дон Фрејзер.

У време када сам се налазио у Аустралији у Риму су се завршавале олимпијске игре и сензационална победа Аустралијанке Фрејзер била је главна тема разговора међу љубитељима спорта.

— А знате ли — запитао ме је бармен — како је Дон Фрејзер освојила златну медаљу? Не знате? Онда ћу вам рећи.

Да бих ја могао да оценим по заслуги значај његових речи, он је начинио малу паузу а онда је испалио:

— Уобразио је да је гони ајкула! Замишљате ли онда како је плувала? Како где, али у Аустралији знају шта су ајкуле.

У Сиднеју и Аделаиди успео сам да посетим зоолошке музеје и у сваком од њих видео сам испуњене ајкуле. Нарочито сам запамтио ајкулу изложену у музеју универзитета у Аделаиди. Сива, белог трбуха и дугачка око пет метара. Завириши ли у њену широку чељуст где блеште два реда оштрих зуба и против твоје воље ухвати те јежа. И име тог разбојника потпуно је одговарајуће — бела пантерица.

И најзад, видео сам живу ајкулу. Догодило се то у зоолошком врту у Сиднеју.

У зоолошки врт ме је позвао и одвео Лајош Штајнер, познати мађарски шахиста који је непосредно пред рат емигрирао у Аустралију. У сиднејском зоолошком врту могу се видети чудне животиње које се не могу срести у осталим деловима света. Ипак, становници Сиднеја сматрају најзанимљивијим делом зоолошког врта огромни акваријум за који се плаћа посебна улазница.

Акваријум се налази у пешини дубоко под земљом. У зеленкастој води под зрацима електричне светлости преливају се у свим дугиним бојама шарене рибе јужних мора. На пешчаном дну лежале су морске корњаче, крабе и јастози. Приљубивши се уз стаклене зидове, висили су октоподи.

Спустили смо се дугачким степеницама и нашли се у великој подземној сали. Доле, два-три метра испод нас, налазио се, окружен мрежама, квадратни базен дугачак и широк 20 метара. Око њега стајали су збијени посетиоци.

Пробивши се до ивице угледао сам неколико црних ража и неколико ајкула од по два метра. Рибе су достојанствено и важно кружиле по базену.

Дно циновог акваријума чудно је блистало као обложено седефом. Погледао сам боље и открио да тај сјај долази од металних новчића који су дебелим слојем покривали дно.

— Код нас се верује да ће вам, ако баченим новчићем погодите ајкулу, то обавезно донети срећу — рекао ми је Штајнер осмехнувши се. — Зар нећете да пробате?

Судећи по новчићима, оних који су тражили срећу овде је било много.

Одлучно сам да и ја пробам. Извадивши из џепа пени, добро сам навишано и бацио. Новчић је лако окрнуо чудовиште и склизнуо на дно. Ајкула уопште није обратила пажњу на мој дрски испад и наставила је да плива лако покрећући пераја.

Да ли ми је то донело срећу? Тешко је рећи. У сваком случају и пре и после тога много сам се купао у опасним водама, али ајкуле нисам срео.

Можда је у томе и била срећа!

НАЈНЕОБИЧНИЈИ БУНТ

То је било пре неких 150 година. Војник Џон Вилсон припадао је 84. луку британске армије, који је био стациониран у Индији. Једног дана он је оптужен за најнеобичнији бунт који је икада наведен у оптужници против неког војника. Његова непослушност састојала се у томе што је он одбио да прими дневно следовање рума. Пред војним су-

дом, који се састао у Бангалору, у Индији, 1815. године, оптужени Вилсон био је проглашен кривим и стрељан иако је одбрана навела као олакшавајућу околност да је оптужени целог живота био трезвењак. Војник Вилсон сахрањен је у Бангалору на гробљу Аграм, а на његовом гробу исписан је пригодни епитаф.

ТУШ БЕЗ ВОДЕ

Раднице једне од фабрика америчке фирме „Локкид“, сваког дана се туширају без воде. Ступајући на посао оне се обавезују да неће употребити никакве козметичке производе, нарочито пудер.

При уласку у фабрику све раднице се подвргавају ваздушном туширању које се обавља помоћу усисивача за прашицу.

Скинути рукавице за време рада — сматра се у овој фабрици за озбиљан

преступ. Уосталом, читава ова фабрика исто је толико необична као и правила која важе за персонал. У њој нема углова, нема прозора, а зидови прелазе у под и таваницу постепено, у луку.

У овој „Локидовој“ фабрици израђују се инструменти за мерења намењени лабораторијама и научним експериментима затим делови вештачких сателита, космичких бродова и најновијих авиона. Најситнија честица пудера пала с носе неке раднице може

да изазове непоправиму штету.

СТАН У БАЧВИ

Прва „кућа“ у Марблхеду, у држави Масачусетс, била је једна велика бачва за рибе која је адаптирана за стан. Један од пионира, Џон Долибер, по занимању рибар, дошао је из места Салема (овај градић био је основан две године раније:

1627. године) у Марблхед и „уредио“ себи стан у огромној бачви на обали близу места које се зове Пич Поинт. У том стану живео је две године и ту је засновао своју породицу. Име Долибер дуго се провлачило кроз историју Масачусетса.

СРЕЋНИ ПЕЦАРОШ

Тек у својој 67. години Сем Финер је открио лепоту пецања. Све докле, до свог пензионисања, Сем је био мајстор у једном кројачком салону а о рибама је знао само толико да се једу. Али како од досаде није знао шта да ради пристао је да пође на пецање са својим старим пријатељем Маком, ратним војним инвалидом. По киши, по сунцу, по ветру, зими и лети, у свако доба и по сваком времену, он је седео на обали или био у чамицу на мору са својим дугачким штаповима за пецање.

Када је ухватио прву рибу Сем је са поносом почео да прича како је пецање „велика ствар“. Већ после стажа од једва две недеље Сем је почео да одлази са Маком на пецање и на отворено море. Судбоносног поподнева, Сем и Мак су се љуљушкали на чамицу са штаповима у руци. Сема је одушевила више лепота мора него штап па није ни осетио како је удица почела да траа. Отрезнио га је тек глас Мака: — Вуци, до ђавола, удицу, вуци! И Сем је почео да вуче ви-

Чарапе по абеди

во би на једну ногу навучао чарапу са словом А, па на другу такође са словом А, за тим је дошла на ред чарапа са словом В на једну, па на другу ногу, те тако није могло доћи до забуне.

СТАЛНО У СТРАХУ

Дионисије (431—367 пре наше ере), чувени сиракуски тигранин. (Сиракуза — антички град на Сицилији) за пуних 38 година никада није дозволио своје берберину било да га шиша, било да му поткресује браду ножем, односно макамама. И шишање и бријање обављао је усјанјим угљевљем Овај веома необичан начин обављања берберског заната Дионисије је примењивао, јер је стално био у смртном страху да ће га неко убити. Он је због тога трпео свакодневно муке, па ипак он није успео да избегне насилну смрт: био је убијен.

Франсоа де Малерб (1555—1682), познати француски песник и критичар, за 20 година брака видео је своју жену свега два пута. Прича се да је боловао од неке необичне болести: стално је имао хладне ноге, па је био принуђен да свакодневно, зими и лети, цавлачи на ноге по дванаест пари чарапа. Да би био сигуран да на једну ногу не навуче коју чарапу више, него на другу, он је обележавао сваку чарапу словима по абедном реду: од А до М. Пр-

Приликом пада у воду Сем је испустио штап — али не и Мак. У журби да приђе Маку у помоћ Сем је заборавио на чамац који је полако тонуо. Успевали су да одолевају риби јер се она после удара у чамац мало смирила.

Нису ни приметили како се време погоршавало а обала је била још далеко.

Онла је дошло оно чега се Сем највише плашио — попустило му је срце. Није имао снаге да учини ниједан покрет. Маку није смео да каже, јер се плашио да ће пусти рибу да би му помогао. Рекао је само да хоће мало да се одмори и легао је на леђа. Море је било свемирније а њему све горе. Није знао да ли га таласи удаљавају или приближавају обали. Почео је да тоне у неки сан и више се није није сећао. Пред вече су га рибари нашли крај обале и једва повратили у живот.

Колико је тачно био у води није знао, али када се оствестио већ се спуштао мрак. Касније је оценио да је провео у води најмање три сата од тренутка када је осетио срчани напад. Али Сем није мислио на себе већ на Мака и рибу.

А Мак је имао далеко више среће. Срели су га неки рибари и помогли му да ухвати рибу дугачку 156 см и тежку 63 килограма. И за искусног Мака то је био добар лов. Сем је бар стотину пута препривавао тај догађај увек додајући нове детаље, али више никад није отишао на пецање.

ЛАЂА НА ГЛАЗИ

У једно време официри шта ре турске морнарице носили су на глави дрвене моделе

ратних бродова којима су командовали. Тај украс био је монтиран на капама.

СЕЛО СЛИЧНИХ

Од 662 житеља мађарског села Ивад њих 600 имају пре зиме Ивади и сви су сродници. Вековима су се житељи Ивада звали „својима“ — сестрама од стричева и тетакка у другом и трећем колену и тек кроз свака три-четири поколења у породицу је доспела и „туђа крв“.

ти међународног конгреса антрополога који су пре извесног времена боравили у Иваду, утврдили да се становништво овог села не може пожалити ни на физичко здравље, ни на умне способности. У селу већ више година нема случајева туберкулозе, а једини душевани болесник живео је пре сто година. Житељи Ивада одликују се од становника суседних села само једним: сви, и мушкарци и жене — личе једни на друге.

Свесјеран ђебач

Пјер Жан Гара (1764—1823) био је познати певач француске Опере. Он је свакако један од највероватнијих певача у историји. Подједнако је добро певао: сопран, алт, тенор, баритон и бас. Међутим, то није све. Он је био у стању да запамти партитуру целе опере коју је свега једанпут чуо, а кажемо чуо, јер он никада није научно да чита ноте.

WALT DISNEY

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ

ЈЕДАН ОД ШЕРИФОВИХ ЈУДИ, КОЈИ СЕ ПРОБИЈАО КРОЗ МАГЛОМ ОБАВИЈЕН ШУМАРАК, НАЈЕДНОМ ЈЕ СТАО...

ШЕРИФЕ! ДОБИТЕ ОБАМО!

ТО ЈЕ ДРЕСЕР... СИРОТИ ЂАВО! МОРА ДА ГА ЈЕ ТИГАР ЧЕКАО...

НАША МУ ПОМОК ВИШЕ НИЈЕ ПОТРЕБНА!

ПРЕД СУМРАК, ДОПИСНИЦИ ЛИСТОВА ИЗ ГРАДА ПОЧЕЛИ СУ ДА ПРИСТИЈУ У МАЛИ ХОТЕЛ...

... И ЗАЈЕДНО СА МАГЛОМ, НА ГРАДИ И ОКОЛИНИ СПУСТИО СЕ И СТРАХ ОД ТИГРА КОЈИ ЈЕ ПОБЕГАО...

... У ТОЈ МАГЛИ ТИГАР ЈЕ БИО У ПРЕИМУЋСТВУ, СКРИВЕН ОД ПОГЛЕДА ЈУДИ...

ШЕРИФ ЈЕ УШАО У ХОТЕЛ БАШ КАДА ЈЕ ЗБОГ ОПЕЦИЈАЛНОГ САОПШТЕЊА ЕМИСИЈА ВЕСТИ БИЛА ПРЕКИНУТА...

САД ЈАВЛАЈУ ДА ЈЕ НАЂЕНО ТЕЛО ЈЕДНОГ ЧОВЕКА...

КО ЈЕ ТАЈ?

ДРЕСЕР! ТИГАР ГА ЈЕ УДЕСИО!

ЖРТВА БРОЈ ЈЕДАН! ДАЈТЕ МИ ТЕЛЕФОН!

ИМАМО САМО ЈЕДАН ТЕЛЕФОН! ПОТРЕБАН МИ ЈЕ ЗА СЛУЖБЕНЕ РАЗГОВОРЕ!

АЛИ...

ПАНИКА ЈЕ ВЕК ЗАХВАТИЛА ЈУДЕ! НЕ ТРЕБА ЈОШ И ПОТПРИВАТИ ТАЈ СТРАХ!

ДУЖНОСТ НАС НОВА НАРА...

НАСТАВИЋЕ СЕ

РАКЕТОМ

У КУЖАСТИ КРСТ

КАНАВАНИН РАМЗЕЈ ЛОТОН У ВИЦИ ЗА АВРАНШ СВОЈИМ „ХОКЕР-ТАЈФУНОМ“ УНИШТИО ЈЕ 49 НЕМАЧКИХ ТЕНКОВА. ЗА ОВО ЈЕ ОДЛИКОВАН ВИКТОРИЈИНИМ КРСТОМ.

Критична ситуација на фронту северне Француске, код Сен Лоа, држала час је стално у приправности. Непрекидна обичност нас је страховито изнуравала: шест дана нисмо излазили из кабинета мотора се нису гасили. Седма немачка армија зауставила је Праву америчку армију, која се тих дана припремала за продор према Авраншу.

Лежао сам, после патролне службе, на мом пољском кревету у хангару енглеске ваздухопловне базе у Колтисхолу, кад ме је неко снажно продрмао. Већ су сви били на ногама а спикер је понављао:

— Важи само за Четрдесет осму. Сместа у ваздух! Ескадриле срећан пут.

Потрчао сам према мом ракетном ловцу-бомбардеру „хокер-тајфун“. Мој верни механичар Аустралијанац Ким, удари снажно шаком по кабинету, пожеде ми срећу и на смејан скочи с крила.

Било је тачно 11 часова 25. јула 1944. године. Само што сам затворио кабина, командант ме позва:

— Слушај ме, Рамзеј! Одмах за Сен Ло, пробој је почео. Уведи ескадрилу против „тигрова“ на путу Сен Ло — Кутанс — Авранш! Тенкови не смеју да напредују! Јави се!

— Полази! — одговорих команданту и после неколико минута ескадрила узе борбени поредак.

Брисање из десног заокрета

Сви су чули командантово наређење. Нестало је неизвесности и ишчекивања. Са де-

сне стране ми је био поручник Томас, који ми приђе савим уз крило, развуче уста и подиже руку у знак поздравља, као да смо пошли на прараду. Снажне машине лако су нас носиле. Чим смо прелетели Ламанш брзо смо стигли до Сен Лоа. Томас одједном узвикну:

— Погледај!

Десно од ескадриле на пар стотина метара, из неба се сручи у ковиту запањени „мешерити“ коме су пред нама отпадала крила. Сцена се поновила још неколико пута и ми уграбисмо висину да не налетимо на једног нашег падобранца коме је ионако живот висео о коњу.

Изнад нас, око пет стотина наших и 300 немачких ловаца водили су ваздушну борбу на живот и смрт. Наши их повукоше у висину да би Прва армија несметано пошла на јуриш. Напустили смо овај живи ватромет и пошли на задатак. Под нама се појавила панорама терена који као да је претрпео катаклизму: пре једног часа прелетело га је 1900 „летећих тврђава“. Цео фронт је кренуо. Испод нас су наши тенкови „шермани“, копцају се и отимају из крајера бомби. За њима гамиже армија генерала Ходиса од 150.000 бораца.

Са нашим наиласком немачки положаји одједном оживеше. Тенкови и топови отвореше ватру. Једна колона од 20 „тигрова“ поче да се развија за борбу. Повукох нагло машину удесно да оштрим заокретом сиђемо доле.

— У напад, за мном! Брисање из десног заокрета! — рекох.

Муњевито полетесмо у повор, а затим пређосмо у бришући лет.

— Без промашаја! — додадох у шали.

Силуете „тигрова“ се повећаше. Палац ми је подрхтавао на окидачу за ракете. Бирам тренутак. Први тенк ухвати у нишан и то баш његов челни део са огромним умазаним и блатњавим кукастим крстом. Притиснух окидач и ракета клизну по шини. Експлозија, блесак, и пламен високо лизну. Уместо кукастог крста остаде велика рупа од расцветаног челика, из које је сукљао дим. Прелетео сам га док је он експлодирао од сопствене муниције. Другоме ракетом откиде челичку куполу и он остаде у пламену. У првом налету ниједна ракета у ескадрили није промашила.

„Тигрови“ се жилаво бране

Западно од Кутанса замало да изгинемо. Летели смо високо и тражили тенкове по бескрајним положајима начичканим топовима. Одједном се под нама проломи топовска грмљавина.

— Пењи! — повиках из свегласа и повукох машину навише да су скоро млазнице севале са крила. Цела ескадрила направи лезу. Тек тада угледах топовске цеви скривених „тигрова“ уколаних у земљу. Њихови топови од 88 мм и брзометни од 75 мм непрекидно су тукли. Замало да улети у баражну ватру целом ескадрилом. Топовски рафали страховито штекну. „Тигрови“ се бране од „шермана“ и са обе стране се се пуца.

Позвао сам четворицу другова да пођу са мном, а остале послах лево да унутрају противавионске топове. Са 50 метара висине зајосмо им с лева и откачисмо ракете. Пет тенкова одједном плану. Још три пута поновисмо напад и остависмо их да догоревају.

Следећег дана смо наставили борбу: очистили смо зону којом су наступали савезнички борци и тенкови и они су трећег дана стигли пред Кутанс. Наш задатак је био да и даље чистимо терен. Пред Авраншом смо изгубили пет другова из ескадриле. Кад год бих прелетео преко њихових оборених авиона имао сам утисак да су слетели да би нам показали непријатељске положаје.

Уништио сам тога дана 12 тенкова и 4 топа. У последњем тренутку сам приметно немачког војника како нишани четворочевним флаком мог левог пратиоца и стрмоглаво сам се сјурно на њега. Отпустио сам ракету у постоље његовог топа, ишчупао га са земље са којом је заједно одлетео у ваздух.

Петог дана борбе долетели смо већ у 7,15 часова. Нисмо смели да се одвојимо од наших бораца и тенкова: водимо их од рова до рова, нападамо тенкове ракетама и топовима бранимо. Напрежемо се до крајњих граница. Лети-

КОЗЕ НА ДНУ ОКЕАНА

У херметички затвореним батискафима човек се већ спустио на дно дубоких океанских потолина. Циљ научника је да се у подводном пливању организује коза понаша као и човеков. Због тога је на овим животињама испитана нова „смеша“ за удисање: у њој уопште нема азота чије присуство, при нагом прелазу организма у средину са знатно другачијим притиском, изазива кесонску болест. Истовремено је нестало и опасности од азотне опијености.

бина гњурцу прети кесонска болест.

Недавно је предузет низ нових опита за освајање великих дубина. Као извиђачи и искоришћене су — козе. Наиме, научници су дошли до закључка да се у подводном пливању организује коза понаша као и човеков. Због тога је на овим животињама испитана нова „смеша“ за удисање: у њој уопште нема азота чије присуство, при нагом прелазу организма у средину са знатно другачијим притиском, изазива кесонску болест. Истовремено је нестало и опасности од азотне опијености.

У новој „смеси“ за дисање има свега два процента кисеоника уместо нормалних двадесет: на великој дубини под високим притиском и два процента животворног гаса довољна су за одржање гњурчеве радне способности. Основни саставни део је нешкодљиви хелијум. Недавно је млади белгијски освајач дубина Роберт Стејут, дишући нову „смешу“, провео на дубини од 60 метара — 26 часова.

њу. Али, на томе путу „освајачи“ наилазе на три главне препреке: при удисању ваздуха под великим притиском долази до тровања кисеоником и до азотне опијености, а при подизању с великих ду-

мо изнад саме земље као да ћемо закачити антену тенкова. Ваздухопловни представници у Првој армији разбацују нас по целом фронту.

— Рамзеј! Не можемо напред, не штеди ракете!

Послао сам тројицу на лево — вратио се само један друг. Одједном је налетела и непријатељска ловачка авиација. Пуца и са земље и из ваздуха! Док се они туку с нама на прилазима Авранша, пред нама је колона од преко сто тенкова, који се у пуној брзини пробијају кроз усковитлану праšину према положајима. Само нас је осам у ескадрили. Летимо у низу ка тенковима, бришемо изнад самог пута толико високо да немачки војници из безумљено скачу наглавце у шанчеве. Налетесмо на прве „тигрове“. Настаде хаос, чују се експлозије, а тенкови налетеше једни на друге. Они који су возили иза првих скренуше кроз поља. За непун сат командант ме је по трећи пут звао из Колтисхола.

Авранш је пао

Обавестио сам команданта да је ово масовни јуриш тенкова, а он стално понавља:

— Сјајно се борите! Тенкови се не смеју пробити! Дана морамо стићи у Авранш...

Био је 31. јула — седми дан сталних борби: са „тигровима“ Око подне смо се пребројали: остало нас је само шест у ескадрили. На положају су лежала 42 тенка у пламену.

Нас шесторица настављемо борбу. Више и не водимо рачуна одакле пуца, бијемо се до последње ракете и топовског зрака. На измаку смо снаге, али нам се чини да и непријатељ посустаје.

У последњем заокрету пред напад угледамо преко триста наших „шермана“ како тутње према Авраншу. Њихови топови направеше ватрену завесу, а непријатељ и тенкови почеше да одступају. Стотине хиљада војника је гурало према Авраншу. Командант ме опет позва:

— Четрдесет осма, врати се.

Једва сам се довукао до мог кревета и са целокупном опремом се сручио и заспао. Пред мрак ме је пробудила граја pilota:

— Авранш је пао!

То исто вече, док сам стајао у командантовој канцеларији, тешки бомбардери су се враћали. Кроз хуку мотора чуо сам командантове речи:

— Ескадрила је извршила задатак. У име британске владе честитам — уништили сте непријатељску оклопну дивизију... — пришао ми је и ставио ленту са орденом око врата.

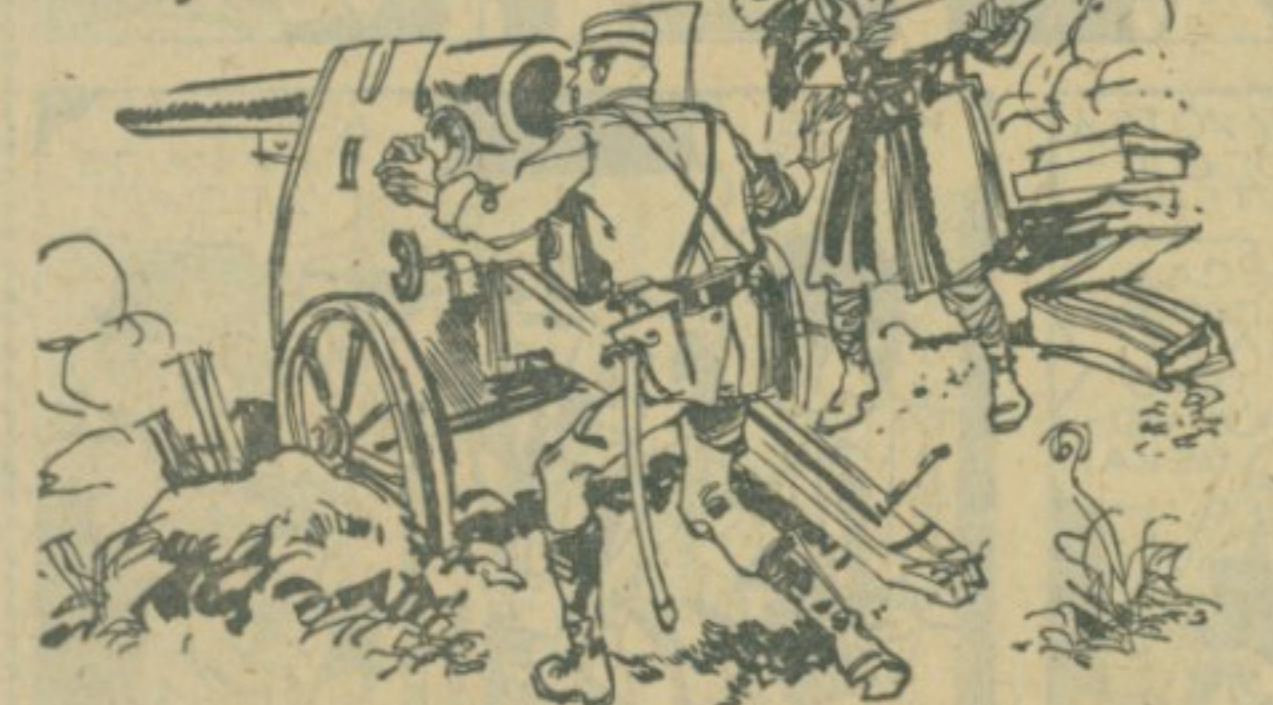
ШТУКА БЕЛЕ КРВИ

Често се може чути поређење: црвено као крв. Али ово поређење није увек тачно, јер чак ни све животиње немају црвену крв.

Учесници једне совјетске антарктичке експедиције уловили су у близини Кергеленских острва у Индијском океану необичну штучу чија

је крв била провидна као вода. Други примерак штуче беле крви био је уловљен крај острва Буве на Антарктику. Испитивањем је утврђено да у крви ових ретких риба нема хемоглобина ни еритроцита, а да је количина гвожђа у крви десет пута мања но у риба црвеле крви.

ТОПОВИ У СТРЕЉАЧКОМ СТРОЈУ

На Гучеву, октобра 1914. на фронту 6. пешадијског пука дејствовала је 8. батерија Моравског артиљеријског пука. Њен командир је довео један вод са два топа у сам стрељачки строј.

Непријатељ је на тај топовски вод концентрисао ватру целе своје батерије. Изгинула је целокупна посада вода, сав поднаредника Јована Павловића и једног послуживоца који су били контузовани. Један топ је уништен, а други је остао без нишанских справа.

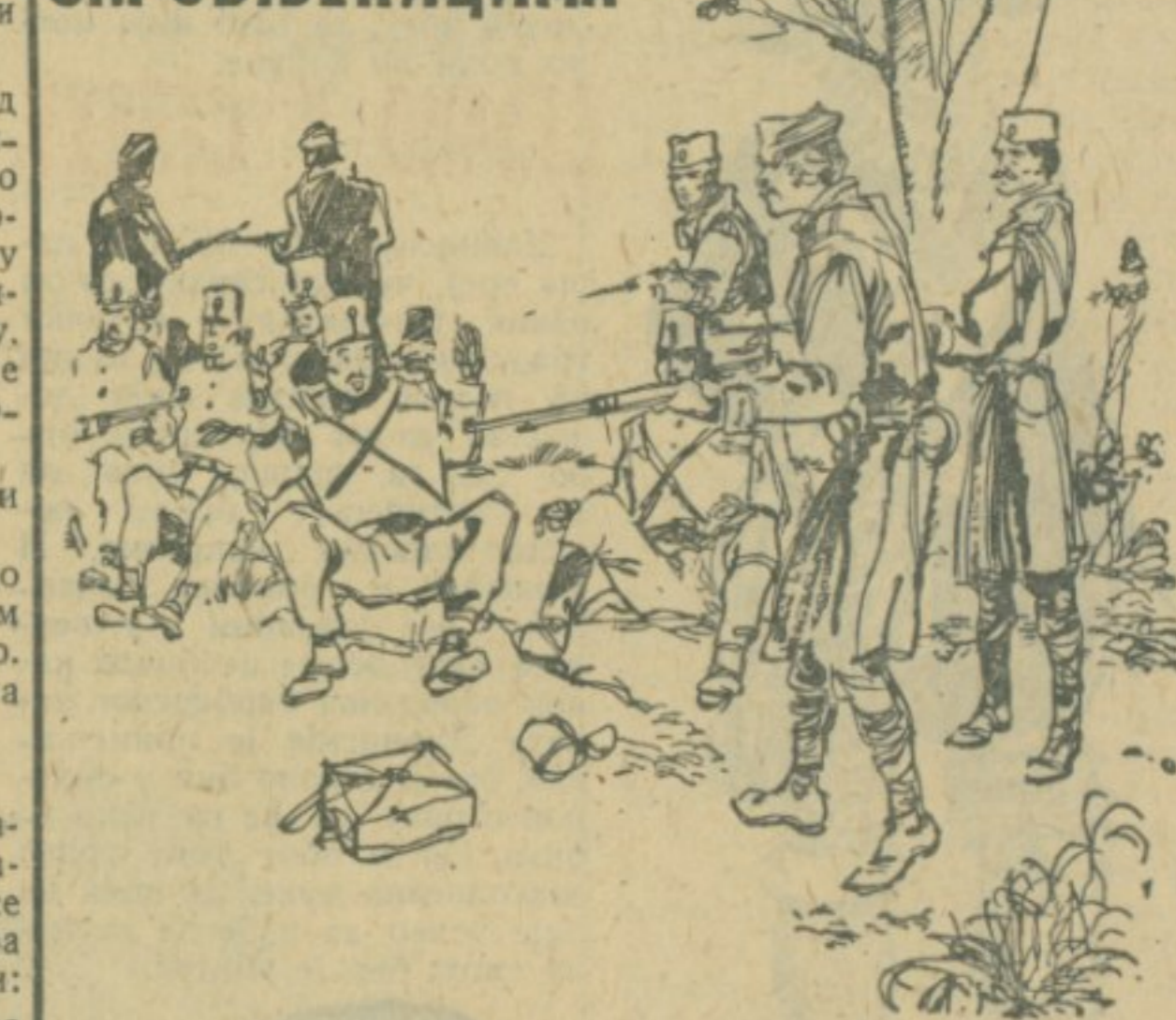
Павловић се повукао мало назад. Осматрајући непријатељски положај, приметио је

на неких седам стотина метара испред себе вешто маскирану непријатељску батерију која је тукла његове топове. Позвао је послуживоца и с њим се вратио својем топу.

Непријатељска батерија је већ била пренела ватру у позадину српских јединица, а Павловић је, нишанајући кроз цев, првом гранатом погодио непријатељску батерију. После двадесетак зрна, ова је умукла. Пошто није било више циљева за непосредно гађање, Павловић је са стрелцима наоружаним пушкама пошао у јуриш.

За тај подвиг одликован је Карађорђевог звездом са мачем.

ПРЕДАЛИ СЕ ЗАРОБЉЕНИЦИМА

У борбама око Ваљева, у јесен 1914. године, једна српска патрола је, изгубивши се у магли, пала у руке непријатеља а да није стигла да испали ниједан метак.

Магла је постајала све гушћа па је аустријски официр, вођа извиђачке патроле која је заробила српске војнике, прекинуо извиђање и дао својим војницима одмор. Сви су поседали на земљу поред заробљеника. Припалили су споконјо цигаре и почели да се подсмевају заробљеницима што нису стигли ни да употребе оружје.

У једном тренутку док су се они грохотом смејали, во-

ђа заробљене српске патроле, каплар, скочио је на ноге и викнуо: „К оружју!“

Заробљеници су на ову команду потрчали ка купана пушак. Изненађени неочекиваним и дрским поступком заробљеника, аустроугарски војници су покушали да се одупру, али пушке су већ биле уперене у њихове груди. После првих метака вођа аустроугарске патроле и неколико војника су поцадали, а остали дигли руке у знак предаје.

Дотад заробљена српска патрола, кренула је сада са својим заробљеницима у чету и предала команданту двадесет непријатељских војника.

Х Р Т

Најстарији Човеков Сапутник

Француски природњак Тусенел сматра да је дивљи хрт први пас који је ловио заједно са човеком, јер су кости хртова нађене крај костију најстаријих пећинских становника.

Са појавом првих цивилизација хрт је постао савезник ратника и њихова ударна снага у оружаним походима. Персијски краљ Кир је имао читав чопор необично крволочних и за борбу обучених паса помоћу којих је потукао Лидије у чувеној бици код Тимбреје.

У старом веку су хртови били најбројнији у Египту. На многим барелефима су представљени, а Херодот прича да су их Египћани сачували у скупцу саркофага. За време ископавања вршених 1956. године откривен је у гробници краљице Хер Нејт из прве династије костур хрта, висок 38 сантиметара, од пре пет хиљада година.

Грчки историчар из другог века наше ере хвали галског хрта као најбржу животињу која је виђена. У стању је да ухвати сваку звер или животињу, али му је потребно поклонити пуну негу и пажњу; треба га сваког дана гладити и трљати, играти се са њим, вежбати га.

Чувени италијански сликар Ренесансе Веронезе приказао је на овој слици два хрта у првом плану

У средњем веку хрт је постао привилегован међу псима. Енглески краљ Кнут је 1015. године допуштао само племићима да држе хрлове. Дивног стаза и неустрашиви хртови су нападали вукове а у густим шумама излазили су на крај чак и са дивљим свињама. Увече, крај домаћег огњишта они су умели да буду мезимци својих господара са којима су чак делили и постоје.

Крсташи су са собом водили читаве чопоре хртова и јата соколова. Међутим, ове животиње острљене на крв и увек спремне за борбу стварале су неред и пометњу тако да је једном наредбом из 1445. године забрањено хрлове више употребљавати у рату. Међутим, забране су морале више пута да буду понављане, јер племићи нису много марили за њих. Војвода од Бретање никад није имао мање од дванаест хртова а чопори Карла Храброга бројали су најмање тридесет најхитријих животиња.

Луј XI који је био страстан ловац слао је своје људе у Шпанију да набављају најбоље хрлове за које није жалио да плати и високе цене. Набављачи паса су били једини његови службеници који су добијали поклоне.

На двору Анрија VIII организоване су и трке хртова са клањем. Правилник војводе од Норфолка намењен такмичењу хртова важи још и данас.

Највећи обожвалац хртова је био Фридрих Велики. Међу његових осам омиљених хртова била је мезимца керуша Кошута. У соби пручког краља имала је своју постољу у сваку ноћ је проводила у ноћ!

Хртови су пратили Фридриха Великом на свим његовим путовањима и у ратовима: смештани су у нарочите и врло луксузне кочије које је вукло шест коња. Лакеји су се обраћали псима као људским створењима, а керуши Кошуте овако:

— Госпођице, преклињем вас да останете мирни, да не лајете тако гласно!

Краљеви хртови су после битке код Сора пали у заробљеништво. Губитак мезимце Кошуте теже је погодио Фридриха Великог него ратни пораз. Одмах је ступио у преговоре са непријатељским командантом и заменио је Кошуту једним заробљеним аустријским генералом.

Највећи жеља Фридриха Великог била је да га сахрани поред његових хртова на тераси дворца Сан Суси у Потсдаму где је својим псима подигао споменик. Његове последње речи биле су упућене керуши која је држала поред њега на постољи: тражио је да је покрију.

Пред крај XVIII века трке хртова су изобичајене, а једним законским декретом од маја 1844. године забрањен је у Француској лов хртовима и соколима. За примером Француске пошле су убрзо и друге земље.

ДОГОДИЛО СЕ У...

... Бреконширу. За осамдесет пети рођендан Елизабете Џонсон један аутобус неочекивано је истоварио пред њеном кућом њену у-

дату керку са мужем, деветоро унучади са њиховим брачним друговима и десет праунучади које дотад слављеница никад није видела.

... Канзас Ситију. Преко пола милиона динара дао је Кларенс Ајнхорн за 16 по-

стељних чаршава и 8 јастучница на којима су у једном хотелу спавали битиси.

... Индији. Порезници у Бангалору утврдили су да већина просјака, којих у овом граду има око 2.500, даје но-

вац на зеленашки зајам и при томе остварује добре зараде, јер наплаћује огроман интерес.

... Кардифу. Даглас Сел, генерални секретар једног анти алкохолничарског друштва, за-

тражио је да се, у интересу заштите омладине, спроведе бојкот једног веома омиље-

ног сира јер овај, по његовом тврђењу, може код омладине да пробуди наклоност према алкохолу. Наиме, сир садржи у себи мало пива: на 6 килограма пола литра.

... Вашингтону. Ватрогасци су недавно испробали једну нову машину за гашење пожара помоћу нарочите пене. Нешто на машини није било исправно и прва три спрата ватрогасне станице била су преплављена пенастом сме-

сом. Поплава од пене престала је тек када су ватрогасци успели да зауставе машину.

ЧУВАЈТЕ СЕ БЕСА

Да би се дуго живело — не треба се љутити. То је мишљење америчког научника Роберта Сампа, до којег је дошао на основу анкете спроведене међу 29.000 америчких стогодишњака. У одговорима ових старца подвучена је чињеница да нису никад дозволити да их обузме бес.

ЗЛАТНА БРАДА

Римски цар Калигула (37—41 године наше ере) појављивао се пред народом са брадом од злата. Наиме, он је наредио да му се направи

брада од танких златних жица. Брада је била подсечена и дотерана тако да је личила на браду на статуама бога Јупитера. Он је ту браду стављао зато да би себи и на тај начин дао статус бога.

Занимљивости са Шаховских Олимпијада

Док су се у лето 1924. године спортисти такмичили у Паризу на Осим олимпијским играма, једна од творевина људског духа добијала је своју афирмацију и признање. На конгресу одржаном приликом шаховског такмичења у оквиру Олимпијаде, основан је светски шаховски савез — ФИДА. На протокол о оснивању ове организације 23. јула ставио је потпис и представник Шаховског савеза Југославије, београдски адвокат Јаков М. Овадија. Тада је настала идеја да се независно од Олимпијских игара одржавају шаховска такмичења између држава.

Међутим, до Прве олимпијаде, односно Турнира нација, требало је чекати пуне три године. Опет јула месеца, 1927. године у Лондону се нашо на окупу 16 екипа. После одиграних 480 партија знало се да је победник екипа Мађарске; док је екипа Југославије са десет бодова мање била девета. Екипу, коју су сачињавали познати мајстори шаха Владимир Вуковић, Бора Костић, др Људевит Асташић и др Сади Калабар пратиле су незгоде необичне

у шаховским такмичењима. Још у првом колу у мечу са Мађарском на првој табли је нестало формулар. Један сувише ревносни енглески новинар хтео је да сазна којим отварањем су почели партију Вуковић и Мароци. Како није било демонстрационих табли једноставно је пришао столу и узео Вуковићев формулар, али он је то приметио и одузео му га. После неколико тренутака ситуација је опет била иста: формулар није било, али више ни новинара. Партија је прекинута да би се пронашао дисциплиновани новинар. Формулар је нађен на старом месту, али партија је после свега овога слабо настављена. Мађари су победили са 4:0 али је остала тајна колико им је у томе помогао непознати новинар.

У деветом колу у мечу Југославија — Аргентина на IV табли сусрели су се др Калабар и Палау. Још у четвртм потезу Калабар је одиграо по

грешан потез краљем уместо краљицом — и одмах је изгубио. Ову најкраћу партију сва штампала у свету је забележила. Због грубе грешке она нема шаховску вредност, али се помиње као шаховски рекорд своје врсте.

У Буенос Аиресу је одиграна 1939. године Осма шаховска олимпијада. Двадесет седам држава је послало своје изабранике. Полуфиналне борбе су биле завршене и баш када се 16 екипа спремало за финале у Европи је букнуо рат. Границу Пољске је погазила Немачка 1. септембра 1939. године. Шахисти из Пољске, Француске и Палестине одбили су да седну за шаховски сто са екипом Немачке. Екипа Енглеске напустила је такмичење и похитала кући. Да би се такмичење ипак завршило, Олимпијски комитет прогласио је те сусрете за нерешене и унео их такве у турнирску табелу. Тако је други светски рат имао одраза одмах и на шаховском пољу. Екипа Немачке је стекла пола бода више од Пољске и освојила прво место. Међутим златан Хамилтон-Руселов пехар није уручен победнику. Прешао је океан тек 1950. године када је одиграна Девета шаховска олимпијада у уметничкој галерији у Дубровнику. Ту су од 19. августа до

11. септембра 16 екипа одиграле 480 партија. Поновио се и број екипа и број партија са лондонске олимпијаде 1927. године! Победа Југославије на овој олимпијади наговестила је промену односа снага у шаховском свету.

Отада се сваке године одржавају олимпијска шаховска такмичења. Под девизом ФИДЕ: Gens una sumus (Један смо род) упознају се и зближавају представници десетине нација. Хелсинки, Амстердам, Москва, Минхен, Лајпциг и Варна били су домаћини послатних олимпијада. Њихов мир је могла да „поремети“ само понека весела шаховска искрица. У Лајпцигу 1960. године поред многих шахиста наша су се четири светска првака. Три у то време бивша — Еве, Ботвиник и Смилов и један владајући — Таљ. Сваки од њих је изазвао интересовање публике, али је у томе рекорд однео тамошњи Таљ. То је осетио и наш велемајстор Трифуновић, али због своје, такође, тамне пути. Неки су поверовали да је је он Таљ и замолили га за аутограм. Увек спреман на шалу, он је шахистама давао Таљев аутограм. Смилов, који је све ово гледао није био изненађен. Таљ је у то време био шаховски метеор са најјачим сјајем.

ПУТ ЈЕДНОГ РАЂЕНОГ ДЕТЕТА

Песник, писац позоринних комада и романа остао је познат по свом ремек-делу „Риђи“. То је био он сам: његово несрећно детињство.

је Риђи и он је то остао целог свог живота, мада се са тим није могао да помири, — за све чак и за своју жену и своје двоје деце.

Када је отац одлучио да га пошаље у Париз да учи он је једва дочекао да одлети у слободу. Али док је за учитеље у селу био бриљантан ђак у Паризу се професорима учинио мање обдарен: да нема смисла чак ни за писање. Једино је професор филозофије тврдио да има „префињен дух“ али „мрачан начин изражавања, тешку, трому и телингенију и прости стила административца“.

Чак ни то Риђег није поколебало, он је чврсто осећао да мора да пише. Иако је био од оних плашљивих бића, скромна изгледа, умео је боље од других да оцени оно што вреди. И као што обично бива код писаца: почео је са стиховима, издао о свом трошку збирчицу коју је назвао „Руже“.

Писао је оцу, старијој сестри, пријатељима: „Немам ни суа већ дуго времена и напустио сам студије“. И жалио се: „Тешко је стећи навику да се руча пекмез и за два суа хлеба“. Али како је имао духа умео је и да се утеши: „Сада бар знам у чему је разлика између човека и животиње — у неспокојству због новца!“

Убрзо се одрекао поезије и почео да пише приче и новеле. Сакупио их је осам у збирци „Злочин у селу“ и издао опет о свом трошку лишавајући се и најосновнијих потреба. Да би стекао средства за живот постао је писар у једној трговини и учитељ тројице децека. Примао је сто франка месечно. У то време се упознао са једном младом девојком Маријом Морно, љупком, увек насмешеном, оданом, из грађанског друштва, са извесном имовином и кућом у Паризу. Одлучио се на жељудбу. Али искрено одушевљен и особинама Маринете, како ју је једино звао.

Пред Едмоном Ростаном, писцем „Сирана од Бержерака“, прочитао је једне вечери своју прву драму, а Маринета изгубљена у дубокој фотељи није ни дисала очекујући суд. Похвале Ростанове учиниле се да потрчи ка својој жени: — Како сам поносна!

рекла је без даха — Шта треба да учиним да бих те била достојна?

Неколико младих писаца поред Ренара састали су се 13. новембра 1889. и „Француској кафани“ у Паризу и одлучили да издају нову, своју ревију, ревију симболиста коју су назвали „Меркур“.

— Нећеш се преварити ако се претплатиш — уверавао је Ренар једног пријатеља. — Бити наш претплатник, то је срећа — јер ми не примамо сваког!

Отада је он у новом гласилу могао слободно да пише све што му се допадало, у ствари само то. Ту су тек његови одломци „Риђег“ привукли пажњу и он је 1882. издао цео ромаа.

Та мала књига достигла је врло брзо тираж од 80.000 примерака што је било веома много у оно време. У ствари више свом несрећном детињству него својој таленту имао је да захвали за пошаст: 1900. добио је орден, 1904. звање председника општине у Шитри-ле-Мину а 1907. изабрао је у Академију Гонкур.

Још у тридесетој години, кад је већ имао своју децу, он је говорио:

— Разрађављен сам и, као и отац, остао увек леден, никад се није ослободио навике да не покаже своја осећања. О свему је ћутао и ништа се није жалио. Повлачио се неприметно у саварење.

— Саградио сам толико лепих замкова да ће ми бити довољне и њихове рушевине.

АТЕРОСКЛЕРОЗА И ЗРНАСТА ХРАНА

Недавно су на састанку одржаном у Беверли Хилсу, у америчкој савезној држави Калифорнији, енглески и амерички стручњаци измењали своја искуства о атеросклерози код људи и животиња.

У Лондонском зоолошком врту вршена су испитивања која су показала да животиње, како сисари тако и птице, које се хране травама и воћним плодовима више пате од ове болести него животиње које се хрме зрнеливом.

Одбијао је све путеве који су водили до велике зараде:

— Треба оставити успех сујетима. Више вреди једноставан живот него онај пуни као корпа отпадака. Ко је створио срећу само за себе није створио ништа!

Све дубље западао је у песимизам. Раскинуо је и са драгим пријатељима: Едмоном Ростаном, Лисјеном Гитријем, Антоаном и другима. Негирао је осећање пријатељства које га је некад одушевљавало:

— Пријатељ личи на одело. Треба га оставити пре него што се отрца, иначе ће он оставити тебе.

Као дете, са навикама Риђег, скривао се, повлачио, ћутао и чак права и нежна осећања преображавао у грубе речи. Његова рањена осећајност претворила се у горку иронију.

Због људи који су лагали заволео је истину: „Не треба се служити речима које не исказују праве мисли“. И у томе претеривао: „Зашто звати стоногу тако, кад лема сто ногу“. Ово га је одвукло у крајњу уздржаност — реченице су му постале просте, кратке. Када је прегледао своје раније рукописе избацавао је многе речи или их замењивао што краћим. Приписивао је будућности писцима сувопарних мисли и 1909. записао: „Постао сам стерилан више не умем ни линију да повучем“.

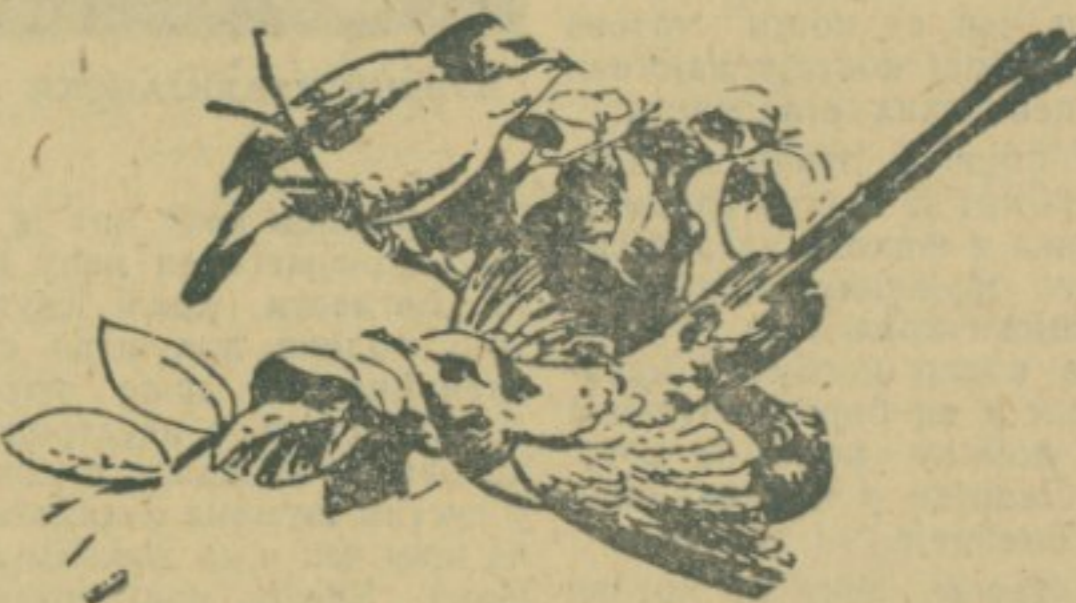
Годину дана доцније, 6. априла, написао је последњу најдражу реч у својој дневници: „Риђи“... и умро 22. маја 1910. године.

Прича Жила Ренара „Пушка“ писана врло једноставно, износи један општији проблем. Пушка је само повод приче (за децу?) а она иначе овде значи терет који лукавији човек пребацује на другог, наивног. Вештини, који се при то представља и као добронамеран, искористиће ва туђи труд кад му затреба — за своје задовољство и лични успех.

ПЕСНИК-„МАЈСТОР“

Франсиско Марија Грапало (1464—1515) родом из Парме, у Италији, свакако је један од најневероватнијих песника у историји. За њега се прича да је могао да напише две песме у исто време и то је писао на тај начин што је једну песму писао десном а другу левом руком.

„ЛЕКОВИТА ПТИЦА“

Вегетација на острву Борнеу је бујна и тамо живе разноврсне животиње. Између осталих ту се налази и такозвана „лековита птица“, која има тако лепо перје да племенски лекари у тим крајевима причају да је довољан само један поглед болесног детета на птицу па да оно одмах оздрави.

НИЈЕ ТАКО БЕЗОПАСНО

„Шишање“ траве машином није тако безопасно као што се мисли. Просте године овај „спорт“ платили су Американци са 50.000 палаца и 18.000 прстију на ногама — јер су после траве захватили и своје ноге.

Жил Ренар

ПУШКА

Господин Лепик је казао синовима: — Једна пушка вам је доста. Браћа која се воле увек ће моћи заједно да играју.

— Да, тата, — одговорио је старији син Феликс. — Лако ћемо изићи на крај с пушком. Мени ће бити довољно ако ми је Емил само на часак уступи.

Извадише пушку из зелене футроле отац запита: — Дакле, који ће је од вас двојице први да понесе? Мислим да би требало да то буде Феликс као старији.

— Уступам првенство Емилу. Нека је он први носи! — рече старији Феликс.

— По јутру се дан познаје, Феликсе. Запамтићу то! — обрадова се отац — и обеси Емилу пушку о раме.

— Дакле, децо, идите сад, немојте се свађати и желим вам да се лепо забавите.

— А зар нећемо повести пса? — упита Емил.

— Та шта ће вам он. Изигравајте пса један другом. Уосталом ловци као ви и не могу само да ране дивљач: они је убијају на месту.

Емил и старији брат Феликс сложили су се. Остали су у једноставном оделу као и пре. Криво им је само што немају ловачких ципела али отац им је често говорио да се прави ловац много не обазире на изглед. Ивице панталона правога ловца тару се о лубове. Ловци их никад не заврну: иду по блату, оривицама и њихове ципеле се брзо прилагоде вози, постану као слуга који слуша и гледа сваки миг господара.

— Мислим да се нећеш вратити из лова празних шака! — рече старији брат Феликс.

— И ја верујем, — испрси се Емил. Рамене му је почело горети а он је оклевао да прислони на то место кундак свог ватреног оружја.

— Видиш, рече му старији брат — пуштам те да носиш пушку колико хоћеш.

— Па зар ти ниси мој брат? — одговори радосно Емил.

Кад пролети јато врабаца он се заустави и опомиње старијег брата да се не миче. Јато одлети на други плот: оба ловца згурена тихо се шуњају, као да врапци спавају. Мука је с овим јатом, цвркуће и лети да се намести на другом месту. Они се усправљају, а Феликс бесни. Иако и у

Емилу све ври, не изгледа тако нестрпљив. Боји се часа кад буде морао да покаже своју вештину. Ако не погоди! Што се дуже одлаже лакше му је.

Али овај пут заиста изгледа као да га врапци чекају.

— Не пуцај, сувише си далеко, — каже му брат.

— Мислиш? —

— Него! Сагнеш се, па се можеш преварити. Мислиш да су на пушкомет, а они су бог те пита колико далеко.

И старији брат се усправи да би доказао како је у праву. Заплашени врапци прхнуше куд који.

Али један од њих остао је на врху гранчице која се љуља и успављује га. Миче репнићем, врти главом и цвркуће.

— Е, на овога ћу пуцати, свакако ћу га погодити — каже Емил.

— Само се усуди! — љути се Феликс. — Знаш да са мном нема шале. Све ти је узалуд, одмах да си ми дао пушку!

Емил остаде празних руку, разоружан и беспослен: Феликс је заузео његово место и управо пред њим нишани, окида и врабац пада.

Неколико тренутака раније још Емил је притискао ту пушку. Изненада је изгубио, а сад је опет налази, јер му је старији брат великодушно враћа, и сам иде да изиграва пса и донесе врапца.

— Е, сад ми је свега доста! — буну се Емил.

— Пази, па ти се због нечега љутиш? — чуду се Феликс.

— Трбало би да скачем од радости — је ли?

— А што да се секираш кад нам је врабац пао у шаке? Замисли, могао нам је побећи.

— Дабоме, али ја... — зар не? Ја сам убио данас, а ти ћеш сутра.

— Обешаваш ми а ја треба само да тражим и пазим куда шта лети.

— Богами, кад ти кажем. Буди миран!

— Онда добро... Али ако наиђемо сад одмах на кога врапца пуцају ја.

— А, сад више не, већ је доцкан! — каже Феликс. Боље да се вратимо кући, да зам овога мама за ручак испече. Даћу ти га. Стави га у џеп и ни речи више.

Ловци се враћају кући. Повеки сељак их поздравља и пита: — Момци, да нисте убили каквог зеца? Емил, поласкан, заборавља на своју срибу. Враћају се помирени, победоносно, а кад их отац угледа, зачуди се: — Како то, Емиле, да ти још носиш пушку! Па ти си је, значи, стално носио? — Скоро! — одговори снужено Емил.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ

На слици је неколико поморских и војничких униформи муслиманских и хришћанских војника који су се борили на Средоземљу током XVI века. Слева надесно: шеф пирата Бербера; одело које је носио Кер-Един (према бакро-

резу из тог времена), пират Бербер, и тајзад два витеза са Родоса. Они су доцније постали витезови са Малте и као најжешћи противници Бербера водили са њима многе битке.

на. Ова флота упутила се ка Тунису. Ту је било Шпанаца, Италијана и Немаца и један пук витезова са Малте. Жестоким бомбардовањем пробијен је отвор на бастioniма твр-

ђаве Гулет која је бранила улаз у туниску луку. Кер-Един, потучен, побегао је у Боне, луку у Алжиру.

НА КЕР-ЕДИНОВОМ ГРОБУ

То ипак није био потпуни пораз Рићобрадог. У ствари, нико никад дефинитивно није могао ни да потуче овог пирата. Још десет година он је крстарио по Средоземљу својим бродовима, пустошећи градове на обалама Италије и Шпаније све док није умро од болести јула 1546. године.

Последње године свог живота провео је надзирући изградњу једне чудесне цамије и величанствене гробнице. Према његовој вољи ту је био и сахрањен. Дуго година ниједна турска посада није напуштала цариградску луку пре но што би посетила његов гроб, јер се сматрало да је он био најбољи морнар кога је Турска икад имала и најмоћнији пират у Средоземљу.

ГАЛИЈЕ

1. Турска галија: посада се делила на „посаду катарке“ (морнаре), тобије и војнике. На последње место долазили су веслачи, робови или ратни заробљеници који су радили под ударцима бича. 2. Велика галија или венецијанска галија: била је великих размера и наоружана од прамца до крме, чак и са бокова. 3. Ратни брод почет-

ком XVI века: лаке галије савршене и погодне за Средоземље, али нису одговарале за пловидбу океаном. Њихова весла била су неупотребљива због великих таласа. По јаком ветру лакше су пловили бродови на једра. 4. Топ из XVI века: почетком XVI века грађени су бродови који су могли да носе до 20 топова.

НА БАСТИОНИМА ГУЛЕТ

На крају своје експедиције на тиренској обали Италије, Рићобради са пиратима стиже до Туниса, продре у луку са целом својом флотом и заузе град за један дан. Султан

Хасан је морао да побегне. Шпански краљ га је штитио, наоружао је бродове и ставио их под команду највећег шпанског адмирала Андреа Доријеа, пореклом Беновљани-

ВРЕМЕНЛОВ ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

НАЈЗАД САМ СТИ-
ГАО ДО МАЛЕ ЧИСТИНЕ НА
ВРХУ ВРЕГА.

ОВАДЕ СМО БЕЗБЕДНИ! ВАТ-
РА НЕЋЕ СТИ-
ТИ ДО НАС!

НАЈЗАД
ВАТРА СЕ САМА
УГАСИЛА...

ДАА!

ЧИТАВА ШУМА ЈЕ
ГОРЕЛА. МОРЛОЦИ ЗАСЛЕПЉЕ-
НИ ВАТРОМ, БИЛИ СУ
БЕСПОМОКНИ.

МАЛО САМ СЕ
ПРИБРАО И ВРАТИО
СЕ СА ВИНОМ ЊЕНИМ
СРОДНИЦИМА.

ЧИТАВЕ НОКИ
ПОНАВЉАО САМ У СЕБИ ДА ЈЕ
ОВЕ ТО РУЖАН САД

НЕ, ТО НИЈЕ
СТВАРНОСТ! ТО ЈЕ
БЕСМИСЛЕН РУ-
ЖАН САД!

ПОСЛЕ УЖАСНЕ
НОКИ БИО САМ ПОТПУНО
ИСЦРПЉЕН. ЗАСПАО
САМ НА
СУНЦУ.

ПРОБУДИО САМ СЕ
ПРЕД САМ СУМРАК.

НЕ ЖЕЛИМ
ДА ОСТАНЕМ ОВАДЕ!
БУДИ СУ СЕ
РАЗВИЛИ У ДВЕ РАЗ-
ЛИЧИТЕ ВРСТЕ...
ЈЕДНИ СУ ПОТПУНО
БЕСКОРИСНИ,
ДРУГИ
СТРАШНИ!

670

МУШКАРЦИ НЕ ПЛАЧУ

Једна мушкарца увек је изазивао језу у мени и то још од дана када сам као четрнаестогодишњак ступио у војну школу. Кад год бих га чуо, очекивао сам да истовремено чујем и рапави глас мог старог директора: „Мушкарци не плачу“!

Када је почео други светски рат и ја ступио у ваздухопловство био сам чврсто убеђен да између суза и страха постоји неразлучива веза.

У мојој групи, која је припремана за борбене задатке на европском фронту, било је 18 младина. Пажљиво сам их проучавао и већ после недељу дана двојицу од њих означио сам као „непоуздане“. Један од њих био је из Кентакија и није могао да поднесе да га његов ваздухопловни инструктор било за шта изгрди. Други је био из Охаја и имао обичај да се сећа и да препричава сваку препреку на коју би наишао. И та сећања завршавала би се погруженошћу која је била блиска плачу. Ту двојицу нисам желео за другове у летењу. Али, постојао је један с којим сам волео да летим. Био је то висок и плећат момак плаве косе из Мичигена, прави чаробњак кад би се нашао за управљачем авиона Б-24. Дик и ја ћемо бити пар, два мушкарца која ће, зато што одговарају један другом, бити у стању да се супротставе свакој опасности.

Никад нисам, чак ни најмање, посумњао у Дикову чврстину све до тог поподнева када је дат знак за приправност: требало је да за 24 часа будемо потпуно спремни за одлазак на ратиште. И тада...

Дик је у Мичигену имао жену Марту. Очигледно, она му је била све на свету. При самој помисли на последњи телефонски разговор с њом руке су му дрхтале тако да је једва успео да запали цигарету.

— Морате поћи са мном, капетане, — рекао ми је. — Потребна ми је ваша морална подршка.

Везу с Мартом брзо је добио. И док је разговарао, ја сам из кабине чуо пригушене жецаје. Нисам могао да верујем, али... Дик је стварно плакао!

Одмах ми је било јасно да од нашег заједничког летења нема више ништа. Пошто сам ја био једини капетан у групи, имао сам право да себи изаберам парњака. Мимомисао сам Дика. Из очигу сам му прочитао да га је то погодило. Али, никад ми ништа није рекао нити ме је

из својих ратних успомена амерички пилот В. ПРИЧАРД УВЕК ЋЕ ИЗДВОЈИТИ ЈЕДНУ: ДАН КАДА ЈЕ СХВАТИО ДА СУЗЕ НИСУ УВЕК ЗНАК СЛАБОСТИ.

икад подсетио да смо планирали да заједно летимо.

Стигли смо у Фошу, у Италији, нашу борбену базу. На нашем првом задатку летео сам својим апаратом тик иза младина из Кентакија када је немачка противавионска артиљерија просто разнедела десни мотор његовог авиона. Машина се најпре заљуљала, а затим је почела лагано да пада описујући широке кругове. Чекао сам да пилот покуша да извуче апарат, али он то није учинио. То сам од њега, слабиња, и очекивао, али ни речи нисам казао кад смо се вратили у базу. Непрећна се догодила и више се ништа није могло учинити.

Остали младина из групе примили су несрећу прилично тешко. Те вечери окупили су се у официрском клубу да разговарају о случају. На крају су постали толико бучни, да је домаћин клуба дошао да ме дигне из постеље да их ја смирим.

Када сам стигао, говорио је баш младина из Охаја. Са чашом у руци, он је сувних очују говорио о смрти.

— Зар сте сви бебе? — запитав сам отевши му чашу. — Зар не знате да мушкарци не плачу? Доста те глупости и сви у постеље. Сутра нас очекује борбени задатак.

Послушали су и без речи су напустили клуб. Али, каквим су ме погледима гледали...

Једне недеље поподне био сам на дужности и проверавао повратак са задатка људи из моје ескадриле, када се јавио Диков радиста тражећи дозволу за принудно спуштање.

Стигао сам у контролни торањ у тренутку кад се Дик са својим Б-24 спустио на око 300 метара и уз тутањ пролетео крај нас. Два мотора била су погођена, а у резервоару су зјапиле рупе толико велике да би прасе могло кроз њих да се провуче.

На ивици аеродрома Дик је успео да извуче машину и задобивши висину, почео је да кружи. Чланови посаде истражили су из авиона један за другим и сви су се падобраном спустили на земљу — сви сем Дика. Тада сам на свој ужас схватио зашто и он није искочио. Покушао је да авион спусти на земљу.

Чинило ми се да је већ успео, када се авион искрено и једним крилом заорао земљу да би истог тренутка плануо. Експлодирао је пре но што је престао да рула.

Те ноћи ћутке сам слушао извештај Диковог копилота о ономе што се догодило. Већ су били извршили задатак и враћали се у базу када их је једна немачка противавионска батерија, за коју се није претпостављало да се ту налази, изненадила.

Прва експлозија пробила је одоздо Дикову кабину; шрапнели су му пролетали уз леђа и опет пробили кров кабине. Дик се од потреса оневестио. Копилот је преузео команду, а између Дикових леђа и вјаслона седишта нагурали су копоран да би му зауставили крварење. Кад се Дик освестио, захтевао је да опет преузме командне палице.

— Нисам желео да му то допустим — стиснутих вилица причао је копилот — али изгледало је да му је добро, сем што је крварео. Наредио нам је да искочимо и ја сам био чврсто уверен да ће и он за нама. Ни за тренутак ми није пало на памет да он, о-

нако рањен, без туђе помоћи не може ни да се помакне са седишта.

Затражио сам да мени буде поверена брига о Диковим стварима: нисам могао да поднесем мисао да неко стран барица по њима. Међу његовим писмима нашао сам и један запечаћен коверат адресован на мене, с напоменом да се отвори само у случају његове смрти.

„Драги капетане — читао сам — задам се да нећете имати прилику да прочитате ово писмо, јер би то значило да мене више нема. Али, ако се то ипак догоди, желим да вам кажем неке ствари.

Нешто се догодило између нас, капетане, нешто што ме је веома погодило. Мислио сам да смо пар и да ћемо заједно летети. Када се то није остварило, био сам веома разочаран. Али, тек ове ноћи, непосредно пошто смо изгубили младина из Кентакија, ја сам схватио шта је разлог томе. Биле су то сузе, капетане. А ви се бојите суза.

Почео сам да копам по нашим односима. Сетио сам се оног поподнева када сам последњи пут телефоном разговарао с Мартом. Плакао сам тог лаза, зар не, капетане? И ви сте то схватили као знак слабости.

Зар је слабост, капетане, показати понекад своја осећања? Ако је тако, зашто их имамо? Да ли сте се о томе икад запитали? — капетане.

Дуго сам се дивио вашој самодисциплини. Али, престао сам кад сам открио да је она потиснула и помрачила друге, важније ствари. Кад човек стигне до тачке да може да осећа само једно, онда он постаје робот. А ви сте постали робот, капетане, и не знате шта да пружите људима само када бисте се мало откравили, капетане. Попустите мало, и не стидите се својих осећања. Ваша околина ће вас разумети, јер су и то људска бића.“

Спустно сам писмо, зарео главу у руке и — заплакао. Плакао сам први пут од своје четрнаесте године.

ПРВЕ ГУМЕНЕ, ЦИПЕЛЕ

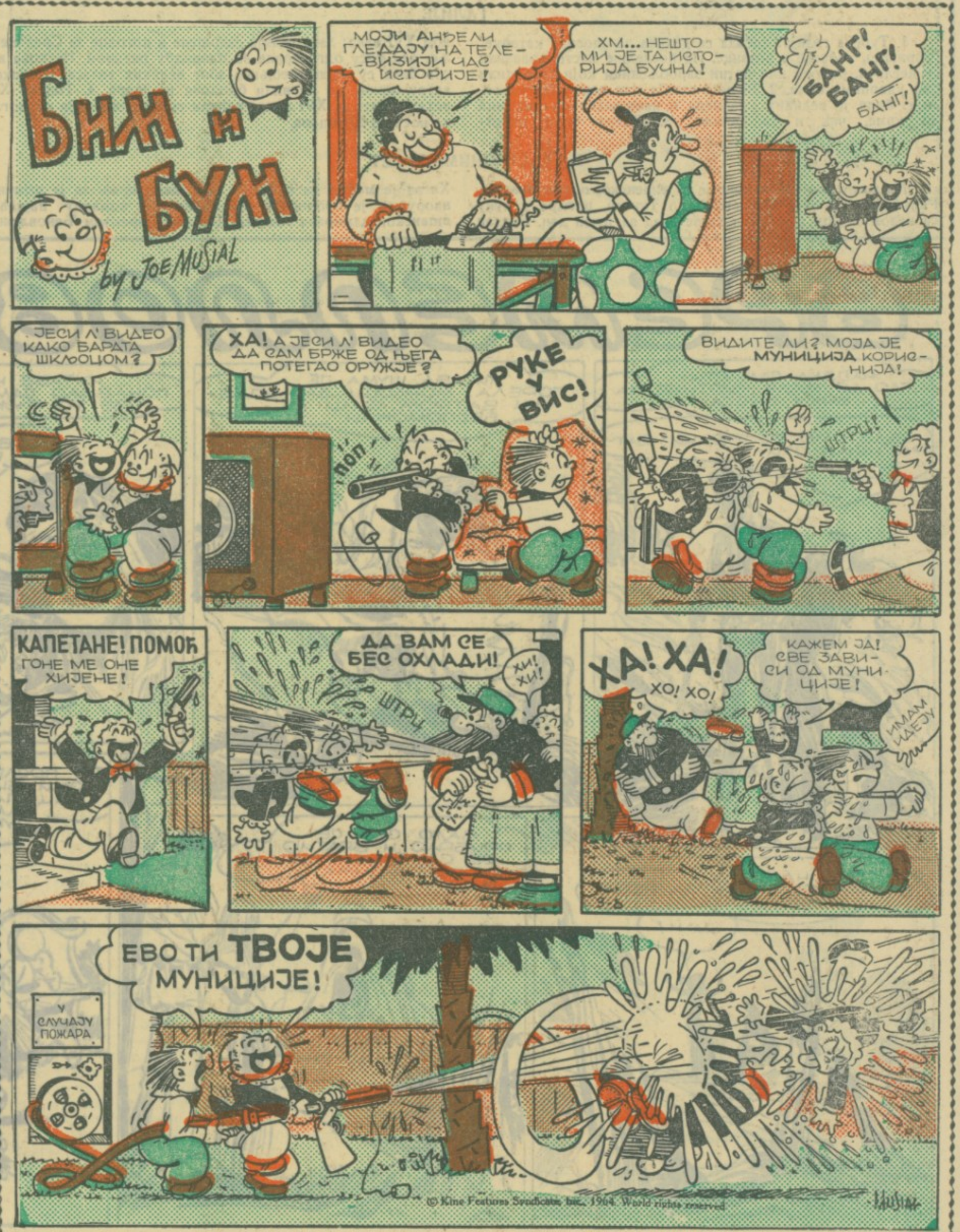

Прве гумене ципеле које су увезене у Сједињене Америчке Државе прављене су на живом калупу. Индијанци из

долине реке Амазоне запарали су кору „гуменог дрвета“ и пустили сок сличан млечном соку да тече преко њихових босих стопала. После неколико слојева, они би пустили да се течност осуши на сунцу, па кад би била добро осушена, а досезала је до колена, Индијанци су скидали готове ципеле и изнова почели да праве нове. Први пар таквих ципела био је увезен у САД 1820. године, а продат је за пет долара. У року од десет година годишња потражња попела се на 30.000 пари. Пошто се величина и облик ногу Американаца разликује од ногу бразилских домородаца, један довитљиви увозник из Бостона досетио се да пошаље дрвене калупе у Бразил, па су почеле да пристижу ципеле у оној величини која је одговарала ногама Американаца.

Веровали или не

У породици Ерл у Брајену у Тексасу, после 300 година први пут се родила кћерка. Мајка мале Шели Вирлене била је пресрећна. У њеној радости учествовали су и остали чланови породице јер су већ сви били изгубили наду да ће и код њих једном доћи на свет женско дете.

НЕОБИЧНА ПРЕДСТАВА

У позоришту Друри-Лејн у Лондону где су иначе имали приступ само лордова и висока елита, одржана је једна необична представа „Отеља“ 7. априла 1875. године у два сата по подне. Управник овог позоришта Мелсон заједно са представницима двадесет и два лондонска и толико исто позоришта из провинције, обратио се тада чувеном италијанском трагичару Салвинију да са својом трупом прикаже само за позоришне раднике „Отеља“. Изгледало је парадоксално да је-

дан Италијан у Шекспировој отаџбини даје глумцима и редитељима „лекције“. Али он је био тако чувен баш као Отело да се показала сасвим оправданом ова молба. Око четрдесет управника разних позоришта и шест стотина глумаца, књижевника, хориста, балетских играча гледали су ову представу. И не само да су сви били одушевљени његовом игром, него су га обасипали аплаузом и цвећем при крају сваког чина — публика је устајала у знак поштовања и пљескала.

ПОКРЕТНИ ХОТЕЛ

У Немачкој се појавио покретни хотел: у ствари возило звано караван које вуче веома удобан аутобус. Преко дана путници се возе у аутобусу, а у току ноћи спавају у

кабинама за једну или две особе, на душцима од пеналог латекса. Ова врста хотела путује од године за Европу, Оријент и Северну Африку.

СВЕМОГУЋИ ВАЗДУХ

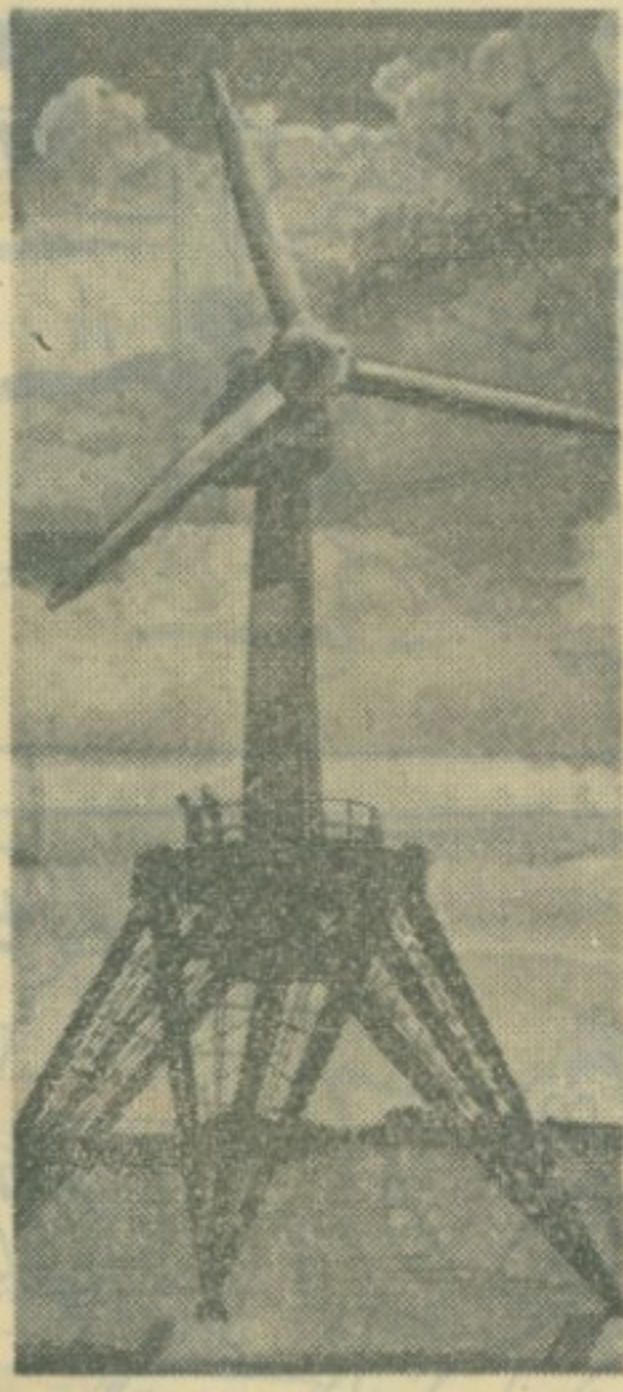
Без гасовитог омотача — то јест ваздуха — који окружује Земљу не бисмо могли да живимо и то не само ми већ ни животиње ни биљке. Космонаути на путу по свемиру не би могли да испуне своје задатке, ако у својој кабини не би имали довољну залиху ваздуха. Кад космичка путовања буду трајала више месеци, путници у космичким бродовима мораће сами да га је ситне зелене алге — хлореле које производе кисеоник. Данас обични, али у исто време и неопходни ваздух у плановима стручњака заузима све више места. Ево неколико примера кад ваздух олужи вишеструко:

Градњаште под пластичном куполом

Совјетски професор Покровски предлаже да се подигну цинковске куполе изнад сибирских градњаште. Тако би радници кад се жива буде спустила у термометру и на минус 60° могли да раде свој посао под заклоном у коме би владала температура од плус 15°. Куполе би се правиле од пластичне материје. Оне добро изолују од хладноће а пропуштају светлост.

„Самлевени“ ваздух за стварање струје

Цинковска ветрењача подигнута у француском месту Но-

нута један генератор који производи електричну струју.

Ваздух-фосил причаће историју земље

Као што нам старо камење и кости разних животиња откривају поједине периоде из протеклих цивилизација, тако ће нам ускоро и ваздух заробљен поларним ледом у неколико осветлени историју наше планете.

Зна се да на Антарктику већ десетак милиона година слагани слојеви леда достижу 700 метре и више од 4000 метара дебљине. У дубинама ових ледених брегова налазе се мекхурићи ваздуха које научници желе да испитају да би проучили промене земљине атмосфере у току векова. Оваква бушења су одавно предузета на Гренланду, у области Северног пола.

Бродови који лете „дувајући“ ваздух

Пловидба по „ваздушним јастуцима“ је стварно отпочела тек прошле године кад је у Енглеској пуштен у саобраћај први „Ховеркрафт“. Својим турбинама, аероглисер ствара ваздух који му омогућава да лебди четрдесетак сантиметара изнад тла потискујући ваздух на доле и да се помера у свим правцима захваљујући својим бочним отворима.

жан-л-Руа производи струју. Свако од њена три крила на чињена од лаке смесе дугачко је 15 метара и прави по 47 обртаја у минуто. Преко једног зупчаника огромна елиса окреће се 1000 обртаја у ми-

Јесће ли већ чини да...

... СССР је земља у којој се највише поседује биоскоп: сваки грађанин просечно иде 18

пута годишње, што износи 3.800 милиона посета у 1962. години према 2.200 милиона у САД и 1.400 милиона у Индији.

... на париској пијаци Але запослено је око 100.000 људи.

... Француска је у 1963. години имала 10,5 телефона на 100 становника и долази на шесто место у свету после А-

мерике са 43 телефона на 100 становника; Шведске са 40,2; Канаде 33,7; Енглеске 16,7 и Западне Немачке са 12,3.

... светска производња папира и картона је у 1963. години достигла 95 милиона тона. Американци су први са производњом од 38,9 милиона тона, Канада: 8,8, Енглеска: 4,6 и СССР: 4,2.

... јужноамеричка држава Перу је стара краљевина Инка. И данас од 12,5 милиона станов-

ника у њој је 10 милиона индијанског порекла.

... код старих Римљана чувених у историји због својих раскошних гозби у кућама богаташа, једно од најлуксузнијих јела, изванредног укуса, спрљано је од ларви које су онда називали кокус. Према опису Плинија Старијег са сигурношћу се може тврдити да су у питању ларве велике стрижибубе која може да буде дугачка и по неколико сантиметара.

... пом-чип, пржени кромпир на танке листиће, направљен је први пут пре 100 година у

Француској. Данас се троши у целом свету, а само у Америци сваки грађанин поједе отприлике 3 килограма годишње.

... помоћу турпије за нокте и лепка Немац Алберт Бенкерт је конструисао серију музичких инструмената од папирних ледова. На то је утрошио десет година рада и 3 милиона шиллинга.

... у Немачкој је конструисан транзисторски

диктафон, не већи од блок-нотеса, тежак 970 грама који може да бележи цео један час.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) проба, 2) врста моторног возила, 3) славни шпански књижевник („Дон Кихот“), 10) птица граљивица, 11) музички израз, 12) неодољив, 13) индустријска област у Западној Европи, 15) мера за површину, 16) лична заменица, 18) низ, 20) земљиште, 22) део главе, 24) река у Словенији, 25) богиња зоре код старих Римљана, 27) наш недељни лист, 28) јединици број, 31) народно коло, 32) иницијали презимена и имена нашег песника („Плава гробница“), 35) лужа у Израелу, 37) хемиски знак за аргон, 38) узраст, 40) француски дневни лист, 42) песма којом мајка успављује дете, 43) филмска звезда, 44) град у Француској.

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14		15	
16		17		18		19	
		20	21			22	23
		24				25	
26				27			28
		29	30			31	32
33	34		35			36	37
38		39				40	41
42							
43							44

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Усправно: 1) планина у Македонији, 2) део железничке станице, 3) староримска богиња срце, 4) звер из породице куна, 5) предсобоје, 6) популарни јапански облик сликова, 7) бележница, 8) колно опкољено од свих страна водом, 14) редактор, 17) сведочанство (лат.), 19) место у Босни, 21) два сугласника, 23) аутомобилска ознака за Валуево, 24) гувернер Свете Јелене у доба Наполеона, 25) иницијали нашег неболоваца, 26) највиши врх на Кавказу, 28) држава на Блиском истоку, 30) земљорадник, 32) име књижевника Маринковића („Руке“), 34) животна намрница, 36) носач (турц.), 38) бања у Белгији, 41) лична заменица.

Водоравно: 1) Брајтон, 7) ара, 8) Тиват, 10) радо, 12) Пата, 13) анода, 15) еуд, 16) дин, 17) Радмила К(араклајић), 19) ра, 20) Млава, 22) Алпи, 24) Рила, 26) март, 27) Асир, 28) Вареш, 30) си, 31) ат, 32) Сар, 34) лук, 36) Арцео, 38) ашов, 40) твид, 41) Пирин, 42) еја, 43) хар, 44) ура.

Из света статистике

Уједињене нације издале су недавно демографски годишњак у коме се налазе и ови подаци: највише насељен крај на свету је западни Берлин — 4.570 људи на један км² (источни Берлин 2.640). Монако

предњачи у Европи са 14.667 становника на један км².

У Јужној Африци само један становник живи на једном км², у Канади га деле два лица, а у САД и 20. У Савезној Републици Немачкој живи 217, а у Демократској 140 на једном квадратном километру.

Највећи годишњи прираштај има Гана — 4,3 одсто. После ње — између 3,1 и 3,4 одсто долазе Албанија, Бразил, Тајван (Формоза), Мексико, Филипини и Тајланд.

У Европи, Совјетском Савезу и Северној Америци има просечно више жена него мушкараца. Супротно је у Азији и Океанији. Али у свим деловима света број мушкараца млађих година је виши него жена истих година. Рађа се обично више мушке него женске деце, али је смртност жена мања, па оне бројно преовлађују у већини делова света.

„ВЕЛИКИ“ ЉУДИ

У Бразилу је недавно откривено шест нових индијанских племена. Једно од ових племена је карактеристично по томе што су његови припадници просечно високи изнад два метра.

КАО ЦЕО ВАГОН

Највећа „хватаљка“ на свету тешка 20 тона која само једним захватом може да напуни цео вагон угљем. — конструисана је у Ротердаму.

Град без облака

У Сибиру ће се изградити један град у коме ће барометар увек означавати лепо време. Према писању енглеског листа „Обсервер“ нова престоница Совјетске Јакутске Републике биће потпуно затворена а вештачка клима биће одржавана преко целе године у унутрашњости овог метеоролошког опитног центра.

ИМАЈУ ПРАВА НА ВЕТРЕЊАЧУ

Ветрењача „Лабуд“ у холандском селу Винкел биће свасклопљена и пренесена у место Холанд крај самог језера Мичиген у држави Мичиген. Становници овог места сматрају да имају права да једино они у Сједињеним Државама имају праву холандску ветрењачу.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

РАЧУНАЉКА

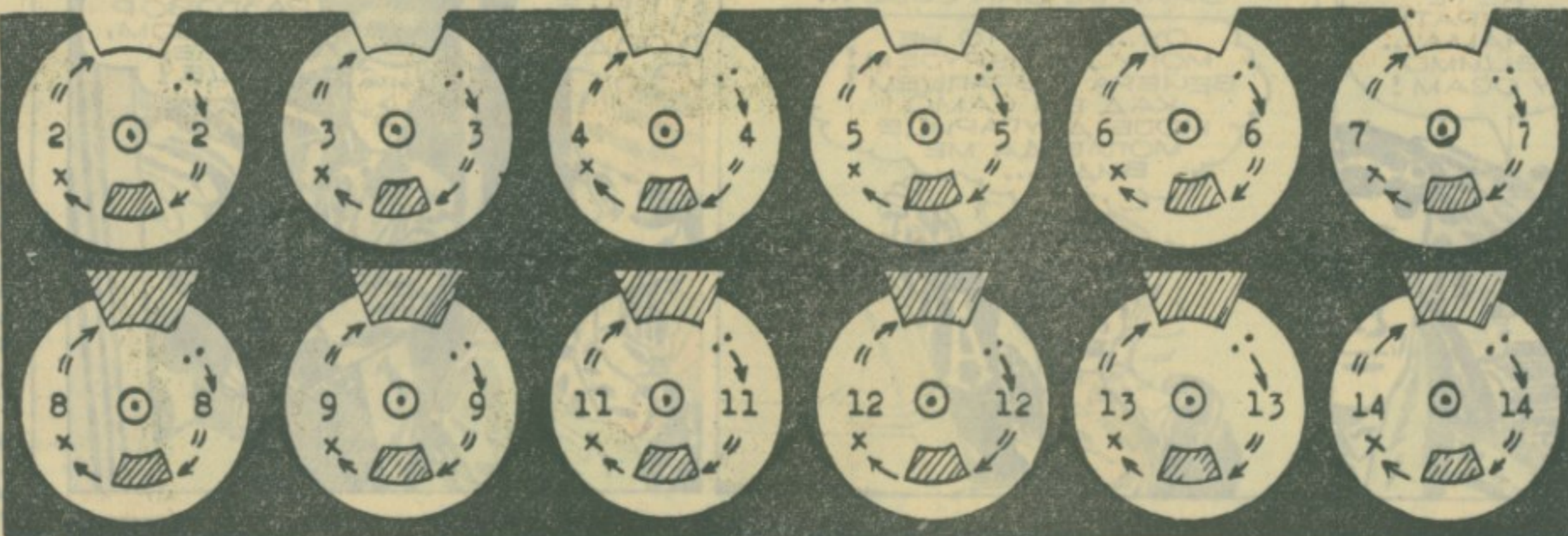
Направите рачунаљку која ради за вас: „сама“ множи и дели. Поред тога је веома једноставна и за прављење.

На мало чврсти картон залепите црни правоугаони папир и на њему 12 белих кругова са ознакама као што видите на нашој слици број 1. Опсеците 18 отвора засечених цртицама на црном правоугаонику, а горе на врху црног правоугаоника изрежите 6 „трапеза“.

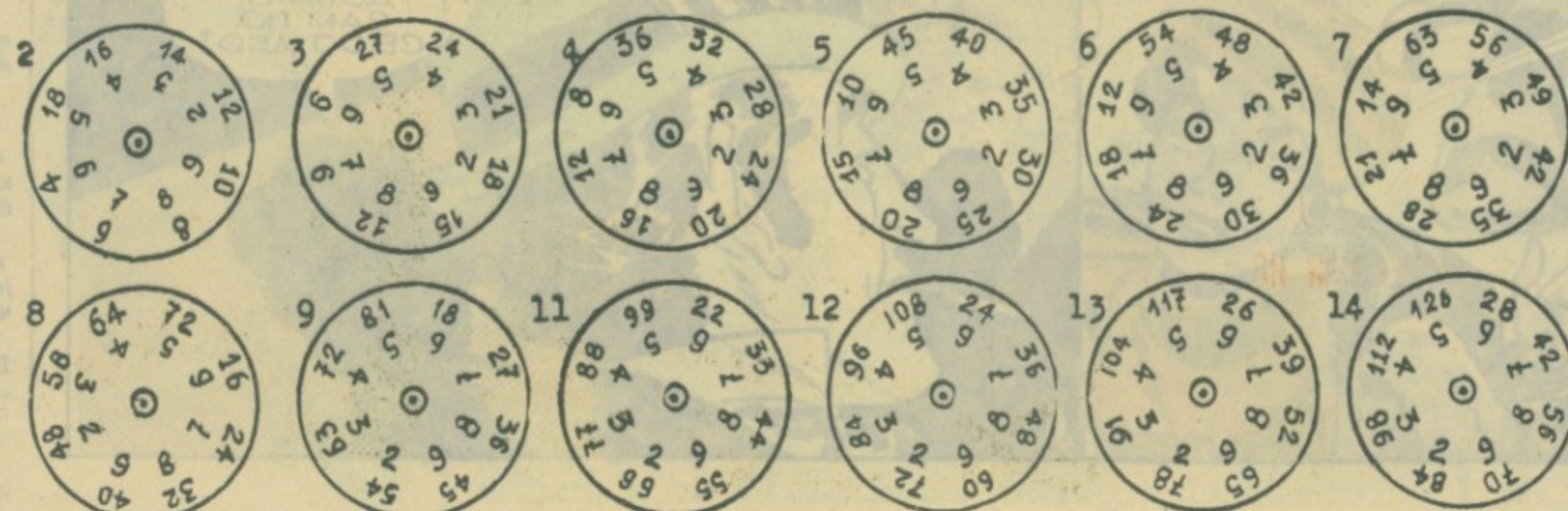
Најзад осовине ових малих кругова (12) повежите са осовинама кругова, доле, обележених од 2 до 14, али њих ставите испод црног папира. Пажљиво повезујте један са одговарајућим кругом да их не бисте помешали јер ће онда пропасти ваша „рачунаљка“.

Имате сада двојструку рачунаљку: за множење и дељење. Почните на пример са кругом под бројем 2. Ако окренете да „14“ буде у горњем отвору (на врху правоугаоника лево) онда ћете у доњем отвору видети „7“. Стрелица вас води како треба да читате: 7 (доле) пута 2 = 14 (доле). Али ако наставите да читате даље, према стрелици, видећете: 14 (горе) подељено са 2 = 7 (доле). И то сада можете поновити са свих 16 цифара на сваком од 12 покретних кругова.

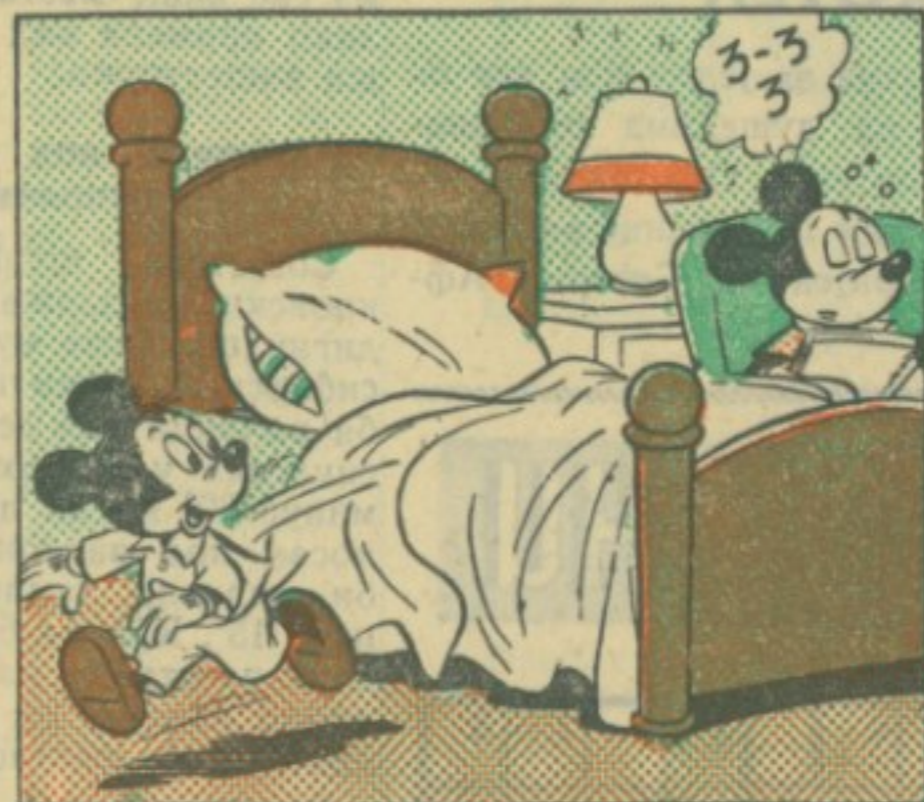
Кругови под 1 и 10 непостоје, јер се са 1 не множи, а са десет је лако помножити и напамет.

СЛ. 1

СЛ. 2

ЦОХ НА ЗАПАД

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

БАШ ДОБРИ ЂАЦИ

Гаја се враћа из школе и сав срећан каже ујка Паји:

— Што сам данас имао среће у школи!
— Дивно, причај ми! — обрадова се ујак.
— Учитељ је хтео да ме казни стајањем у ћошку, али су већ сва четири би-ла заузета.

РАЗУМЕ СТВАРИ

Белка први пут путује авионом и за време лета изненада пита стјуардесу:
— А где је моја куца?
— У остави. Пси не могу бити у одаји са осталим путницима.
— У остави? Па тамо ће је удавити мирис угаља! — повика Белка лакхотомислено као да авиони лете на угаљ.

МАКАР И ТАДА

Гаја се враћа из школе и хвали се:
Данас сам ја једини могао да одговорим на једно учитељево питање:
— Дивно — обрадовао се ујка Паја — а како је оно гласило?
— Ко је ставио чинију у моју столицу? — победоносно рече Гаја.

ПРОЗРЕО ГА

На једној вечери Шиља сретне свог домаћег лекара и да би му извукао бесплатан савет пита га:
— Драги докторе, шта радите кад имате овако јаку кијавицу као ја вечерас?
— Исто што и ви, драги Шиљо, непрестано кијам.